

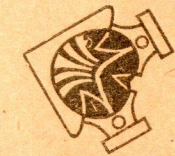
488644

Jan - Feb

28. DEC. 1928

AN I. No. 9.

IANUARIE 1929.

REVISTĂ
DOCUMENTARĂ
CULTURALĂ - SOCIALĂ
RELIGIOASĂ

OBSERVATORUL

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ABONAMENT:

un an 180° — Lei

1/2 an 100° — Lei

405

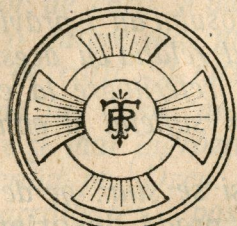
~~400~~

405

EXEMPLARUL 20 LEI

OBSERVATORUL

cultural — social — religios

„Eu sunt calea, adevărul, viața”
Sf. Ioan ev.

Redactor responsabil :
IOAN TEIUȘAN
profesor.

Abon.: pe un an Lei 180
pe 1/2 an Lei 100
Un exemplar . . . Lei 20

Redacția și Administrația :

BEIUȘ, Jud. Bihor

str. Pavel No. 6.

Spre adevăr din tot sufletul
Platon.

CUPRINSUL

Noi vrem Pâine — — — — — A. Micu
Despre inteligență — — — — — † Episcop Dr. Radu
O prietenie în umbra mănăstirii — P. Ion Gârleanu

IDEI OAMENI ȘI FAPTE

Viața în străinătate

Partidul social-democrat în Germania x.
Exemple de urmat — — — — — I. Teiușan

Buletin literar

Duplu centenar: Manzoni și Monti I. Marianus
Sigrid Undset — — — — — L. C.

Istorie și Arte

S. Ioana d'Arc la „Institutul Franței” A. Micu
Dovestirile unui pelerin rus — — — x.
Intre Biserică și Stat — — — — — Dr. Rațiu

VIAȚA RELIGIOASĂ

Universitățile catolice și misiunile x.
Confesiuni religioase în Reichstag P. B.
Misterele Rozarului — — — — — P. Mateiu
Recensământul relig. din Statele-Unite x.
Misterul Unității Bisericii — — — Bossuet

Cărți și reviste

Bibliografie — Creștinul activ —
Ardealul în Basarabia

CRONICA LUNARĂ

O mișcare sănătoasă în sânul tinerimii L. H.

DOCUMENTAȚIE

Legea constitutivă a M. Sfat Fascist x.
Politica misionară a Bisericii catolice M. Pernot
Alegerile — — — — —
Conferința dela Abazzia — — — — —

EFEMERIDE

Noi vremPâine!

cu prilejul unui manifest. „Crinul Alb“

MOTO: «... Noi ne-am îndepărtat cu cenușă în gură și vid în suflet...»

Ca o chemare de goarne militare în mijlocul unei tabere în frământări și pregătiri felurite, a răsunat manifestul „Crinului Alb“⁽¹⁾ prea iute înăbușit în mijlocul vârtejului unei vieți sbuciumate din lipsa de doctrină.

Manifestul e plin de avânt generos, de formule expresive cu o vădită preocupare de gândire serioasă și de intelectualism practic și național. Iar cu tot respectul pe care-l avem pentru cei trei valoroși tineri cari l'au iscălit, va trebui să mărturisim că rămân încă prea multe formule nehotărâte, cu două sau mai multe înțeleșuri și cari nu ne dau garanție suficientă din punct de vedere teologic sau al catehismului!

(1) Gândirea No. 8—9. An. VIII.

Dorim tuturor cetitorilor noștri,
sărbători vesele și an nou fericit.

La mulți ani!

„OBSERVATORUL“.

Dar să auzim înainte câteva idei sau sentimente însemnate din acest manifest înflăcărat și demn de studiu:

«... Atacurile împotriva tinerei generații se țin lanț... Dar tânăra generație românească — cea mai frumoasă, cea mai mândră și cea mai nouă — s'a ridicat voinică la orizont, ca Aurora tuturor innoirilor, bronzată în gestul generos al aruncătorului de discuri... Marile olimpiade ale spiritului românesc au început...»

Salutăm cu entuziasm acești noi vestiitori ai primăverii sau ai regenerării naționale despre cari am vorbit în numărul anterior al Revistei noastre, și înainte de a formula câteva critice pe deplin sincere și simpatice, spicuim în onoarea și favoarea autorilor cele mai mângăietoare afirmațiuni, din punct de vedere național și creștin. (*)

«... După revoluția dela 89... am avut o îndepărtare violentă de spiritul clasic, măsurat, critic și armonic.... Avem **mistica gândului**, care ne scoate din nămol, gândul care creiază răspântii și luminează hotărîri.... Printr'o dezolantă lipsă de simț filozofic, înaintașii noștri împrumutaseră două gânduri dispoiate și au trăit din seva lor: concepția materialistă a istoriei.. (și).. cosmogonia monistă — darwiniană a științelor naturale.... In același timp printr'o nemaiauzită lipsă de spirit filozofic, au adoptat din atmosfera îmbacșită a vremii, convingerile iluminismului filozofic francez. Alături cu psihologismul filozofiei (germane) care neagă nu numai raționismul dar chiar transcendentalismul, au pus fără sfială credința într'o Rațiune omenească, singură sursă și criteriu de cunoaștere.... fără să-și deie seama, că materialismul istoric neagă tocmai spiritul și gândul, declarându-le de prisos... au crezut jerm în „**ideia umanitară**“ în drepturile eterne ale omului așa cum le-a prescris iluminismul Revoluției dela 1789... Ceeace îi interesa nu era nicidecum **con-**

tradiția celor două adopțiuni, ci consecințele lor asemănătoare: agnosticism, ateism, acosmism.

Cu Dzeu, cu misterul, cu infinitul, cu soarta omului și a cosmosului au isprăvit-o dintr'odată... Rupând relația cu aceste realități și cu întrebările referitoare la ele se stinge în secetă însuși sufletul și entuziasmul uman...

Resultatele se văd și se știu: pe de o parte, națiunea s'a lăsat pradă **desorientațiilor** și înfulecării aventuroase, trăind retrasă în amortire și în răbdare stăpânită; pe de altă parte cercul din ce în ce mai larg și mai democrat al conducătorilor, porniți din păturile naționale, dar înstrăinați de ea, falsificați și dezaxați și lipsiți de continuitate.

Așa s'a împiedecat mersul firesc către cultura superioară... Cercurile intelectuale, conducătorii militanți s'au trezit fără refugiu (intr'un sistem de convingeri dogmatice) și fără dogmă nu se poate îndruma destinul unui neam...» **Iată acum ironia cea mai strașnică.**

«Caracteristică tuturor („onești, jemanfișiști timorații, blegii“)... rămâne însă clară: esența înțelepciunii vieții este să nu iei nimic în serios... Pe acești sătui ai spiritului îi urim. Am vrea să le turnăm o picătură de neliniște care să-i turbure din beatitudinea lor animalică... ca să simtă vântul nebuniei și al morții... Căzuți într'un extaz porcin au uitat pe Dzeu. Au pierdut sentimentul pentru taina **destinului** uman. Necunoscând extazul și pasiunea divinului, n'au fost niciodată cutremurați de înțelesul adânc al răstignirii lui Hristos.»

Cu bucurie nespusă încreștăm aici condițiunea neaparat de lipsă, fiindcă numai și numai Dzeul-om, Isus Hristos este „**Piatra-din-capul-Unghiului**“ al regenerării noastre individuale, familiale și naționale. De s'ar fi pronunțat mai clar, mai hotărât încă, despre rolul bisericii lui Hristos, în frumosul lor program, n'aș încerca să-l completez. Tocmai pentru că îmi place, l'aș vrea mai complet.

(*) Manifestul, pelângă o informație bogată, dovedește și un simț istoric și filozofic prea rar, chiar între publiciștii cu renume.

Parcă autorii manifestului au simțit așa ceva și urmează: *«Intr'una din cărțile cu vagabonzi a lui Maxim Gorki se povestește o convorbire dintre un inveterat jucător de cărți și un ucigaș: — Nu cunosc o durere mai grea, decât patima jocului de cărți. Și nici durere mai grea decât să fii lipsit de ea! — Eu cunosc o durere și mai îngrozitoare: e durerea de a fi pierdut pe Dzeu. Cunosc o pasiune și mai arzătoare: e pasiunea chemării și a mântuirii lui Isus.»*

«Vechea generație pierzând credința și orice urmă de inefabil care coboară pe frunte pământească, prin rugăciune din Duhul Sfânt, și-a îngustat cu voința perspectivele universului... nemișcați la chemările nostalgice și fierbinți ale Mântuitorului.»

„Dela abstractizarea geometrizarantă a raționalismului și dela însensibilitatea filozofică și morală a moñismului darvinian și materialist, noi ne-am îndepărtat cu cenușă în gură și vid un suflet, pentru a ne apropia de concretul frenetic și fericitor, de istorie, autohtonie și credință...“

„E vreme să amintim scumpilor înaintași în ceeace privește anumite plângeri, că „sameni vânt și culegi furtună“. Au semănat contradicție și scepticism, culeg anarhie. Au afișat individualism excesiv, li se întoarce candidă obrăznicie infantilă... O generație lipsită de credință și de elan creator nu poate merita decât hula și i-respectul nostru... Austeritatea victoriei.. pentru România mare a fost transformată într'un chef uriaș. Dulceață porcină de a trăi facil și neonest din 1915 au multiplicat-o cu îndârjire și diez.... Pentru orice faptă mare trebuie încredere, pasiune, entuziasm și la fundarea unei culturi nu poate prezida sarcasmul și pesimismul...

Afirmăm.. două lucruri fundamentale: libertatea de conștiință.. și severitatea în critică.. „Crinul Alb“ se îndreaptă cu fața către Credință, către trecutul milenar, de unde culege învățăminte și axe.»

Am cules tot ceeace am crezut elemente mai bune pentru refacerea spiritua-

lă, morală și intelectuală a țării. Trebuie felicități și ascultați acești trei cavaleri ai idealului creștin și național cari pleacă ca la o cruciadă în mijlocul târgului de idei, de teorii și... de conștiințe.

Să ferim poporul nostru de *bolșevizarea spiritelor* care ne amenință tot mai mult. Numai prin idei sănătoase și mai ales prin creștinism conștient, practic și activ, până la *propaganda... prin exemple bune. Exempla trahunt.* Din punct de vedere concret și practic trebuie ales: sau **I-sus Hristos** sau **Lenine!**.... In Sfânta Biblie e un cuvânt patetic și sever la adresa conducătorilor: *«Cei mici au cerut pâine (a trupului și a sufletului) și nu s'a găsit cine să li-o împărțească. „Și alt cuvânt grozav la adresa păstorilor „câini muți!“..... De la cap se împute peștele!*

Nouă tuturor ne trebuie pâine, ne trebuie hrana potrivită. Ne trebuie hrana trupului, *pâinea* pentru a potoli foamea tru-pească (să-o găsim, să-o împărțim: iată problema *societății*)

Ne trebuie pâinea minții, adevărul, cuvântul, pentru a potoli foamea noastră intelectuală (să-l căutăm, să-l însușim să ne împărțăm de el: iată problema *intelectuală*).

Ne trebuie pâinea nemuririi și a fericirii, însuși Dzeu (singura hrană care îndestulează și potolește sufletul întreg) pentru a potoli dorința noastră de o fericire fără margini și fără sfârșit. Să-o găsim, să-o luăm pentru noi, cu noi, *întru noi*, iată problema *religioasă* în toate amplexurile sa. (*)

(*) Criticul filosof Faguet a dovedit — pentru cei mai profani — că orice morală e religioasă precum orice religie presupune, cere, impune o morală.

Mergând mai departe în concluziunile noastre, ne folosim de o afirmațiune a lui Brunetiere și-o completăm spunând sărbătorește: Progresul politic atarnă de progresul social, progresul social de cel moral, cel moral de cel religios. Căci fără religie nu e moralitate, fără moralitate nu este progres social, fără progres social nu este progres politic. Așa că, în un Stat, toate atarnă de starea religioasă a popoului și mai ales a conducătorilor săi.

Tot din motivul acesta am dat mai pe lung părerea autorizată a lui Nichifor Crainic, în numărul anterior al Observatorului.

Deci trebuie o cruciadă intelectuală și spirituală pentru respândirea „Cuvântului Domnului” și mai mult încă o cruciadă Euharistică pentru regenerarea lăuntrică, efectivă și radicală. Sufletele sunt adâncite și înăbușite în materialism practic din lipsă de viață religioasă reală și personală. Nu-e destul să orientăm sufletele către D-zeu, trebuie să-se împărtășească... cu divinitatea care s'a întrupat tocmai din motivul acesta.

A. MICU.

Despre inteligență.

Conferință pentru Ateneul-Român din București, an. 1887

Din scrierile inedite, ale Episcopului

Dr. Demetriu Radu.

III.

„*Ignis est illis vigor et coelestis origo*”

Aeneida 6,730.

(Continuare).

Cu toate acestea, răspundem, pedestalul pe care e așezată demnitatea omului, independența și nematerialitatea inteligenței, mai tare decât bronzul stă în veci neclintită.

În realitate, înțelepciunea grecească nimită de cea ce este omul n'a știut cum să-l caracterizeze mai bine decât numindu-l o lume mică *microcosmos* o oglindă fidelă a întregului univers, și și este, pentru că după perfecțiune toate clasele ființelor, oare cumva în el sunt adunate; există cu pietrele, trăiește cu plantele, simțește cu animalele și înțelege cu substanțele spirituale, ziceau cei bătrâni. Și toate acestea în el sunt dispuse într-o minunată armonie întocmai ca în lume ce o înfățișează în compendiu.

Sub influxul, sub conducerea principiului vital forțele fizico-chimice săvârșesc fenomene de cari mecanica, hidraulica sau chimia abia o slabă imitațiune ne știu arăta: Membrele, țesăturile obținute prin această lucrare nu sunt decât organe pentru formarea senzațiunilor. Întreg mecanismul simțitor la rândul său e destinat să fie instrumentul inteligenței, care se va folosi de dânsul ca să-și adune materialul și să-și manifesteze ideile, noțiunile ce singură din el le-a conceput. Operațiunile inteligenței, argumentele ce le-am înaintat, ne-au desvălât natura sa ca înfinit de superioară organismului material, ea totuși are să petreacă câțva timp în cea mai intimă unire cu el, căci nu unul singur, nu singu-

ră inteligența, nici singur corpul, ci amândoi împreună alcătuiesc eul unic, viu, simțitor și cugetător a omului. Dacă așa dară entitative acestea două principii ale eului sunt unite, și toate forțele naturii convin spre a produce armonie întru dânsul, pentru ce să nu se observe unirea, armonia și ordinea și între diversele operațiuni ale aceluiaș eu, între cugetare și simțire, între simțire și viețuire? Pentru ce să facem confuzie acolo, unde domnește o preafrumoasă ordine?

Rățiunea faptului apoi, ce ne prezintă cugetarea mereu însoțită ori chiar condiționată de senzațiuni, de activitatea organismului, e aceasta. E un principiu universal în natură, că ori-ce forță este proporționată masei aceluiaș, vederea e proporționată culoarei, și tot asemenea facultatea cunoscătoare trebuie să aibă proporție cu obiectul său propriu. Acum, e adevărat că obiectul propriu al inteligenței noastre e natura abstractă, substanța logic despărțită de accidente și însușirile individuale, dar fiind că substanța lucrurilor materiale este totdeauna individuală adecă existentă în individ, și concretă în materie, proporția intelectului încă trebuie s'o privească în chipul acesta: cu alte cuvinte, intelectul nu-o poate cuprinde cum se cade dacă nu ar considera-o așa cum este în particular, cu toate accidentele materiale ce-o împresoară. Înțelegerea substanțelor senzibile — așa dară — ca să fie perfectă, cere reprezentarea lor la o laltă cu a însușirilor individuale, cea ce se întâmplă prin senzațiuni, prin fantazie și memorie. Dar după ce a produs concepțiile prin abstracțiune, intelectul tot pentru unirea sa cu trupul spre a le exprima în afară și în lăuntrul nostru, are lipsă de închipiri, de vorbe, de tot atâtea vestminte spre a-și îmbrăca ideile nemateriale ce nu se întâmplă fără prin lucrarea noastră senzitivă. Și de oare-ce facultățile acestea: fantazia, memoria și celelalte sunt organice, atârnatore în exercițiul lor de organism, e prea firesc ca să se ostenească, să se altereze, să devină mai sănătoase ori mai slabe și prin aceasta funcționarea lor mai mult ori mai puțin perfectă, cea ce în mod indirect atinge și inteligența ne mai vând de unde să-și scoată prompt și distinct formele nteligibile adecuate lucrurilor din rezonui obiectului său cu ajutorul cărora se formează ideile abstracte și universale indispensabile pentru cugetare. Organismul senzitiv, prin care înțeleg simțirile externe și interne, creierul, cerveletul cu toate subîmpărțirile lor, cum le expune fiziologia, e instrumentul nu consojul inteligenței noastre; în felul acela prin urmare, în care artistul genial nu-și poate arăta arta fără instrumente pozitive, nu ne poate înveseli cu o arie melodioasă, ci cu o simplă scârțâietură, dacă coardele vioarei s'au rupt, sau cu o pictură elegantă dacă penelul s'a ros, în modul acela nici inteligența până când e unită cu corpul nu-și poate manifesta ori deprinde puterea geniului fără rolul organelor instrumentale. Cum ar fi apoi ridicol a scrie melodia singur coardelor, cu excluderea talentului artistului, tot așa, ba încă mult mai naiv lucru este a atribui melodia melodiilor, înțelegerea omenească, exclusiv vibrațiunilor cerebral. Laude se ori cât de mult bunătaea

coardelor și a penelului, numai să nu se afirme că ele și fără artist sunt în stare să ne dea concerte; să ne facă picturi; mărească-se ori cum creerii noștri numai una să nu se spună, că singuri produc inteligența, căci dându-le cea ce nu le compete, le compromiți întreaga demnitate ce-o au. Pentru aceia, fie depărlat de noi gândul, că am voi să împiedecăm ori să contestăm studiile și observările ce se fac asupra senzațiunilor și raportului pe care el îl au cu inteligența, ori să tragem la îndoială rezultatele, dar rezultatele reale nu imaginare, culese în studiile naturale fie și de cea mai materialistă fiziologie ori frenologie; din contră amici recunoscători-suntem tuturor celor ce înmulțesc tezaurul științific cu vre-un adevăr. Suntem constânși însă și pentru decorul filozofiei nu vom înceta de a combate metoda greșită de a considera numai o lature a fenomenelor și a trage apoi conclusiuni pentru întreaga lor natură.

Când studiem inteligența omenească nu ne este permis să ne oprim la activitatea creierilor, la influința ce o au asupra cugetării, ci trebuie s'o observăm în totalitate, în cea ce este propriu al ei, în concepțiile și judeciile universale, în mișcările voinței libere și atunci cu siguranță o vom cunoaște că nu este numai rezultatul combinațiunilor chimice, ci o forță fără seamăn în lumea senzibilă, silită însă să petreacă împreună dar prezidând toate forțele și elementele ce alcătuiesc viața vegetativă și senzitivă a omului, premergând nu ca *primus inter pares*, ci ca *superior in inferiores*.

După criteriile aceste deduse din natura și din condițiunile în cari se află de prezent inteligența, prea ușor aflăm răspunsul pentru rașiunile contrarii, luate din starea fără pricepere a pruncilor și din stupiditatea în care s'ar afla oamenii sălbatici.

Dacă inteligența omenească recere funcționarea părților senzitive ca o condiție anterioară, pentru ca ea însuși să lucreze, ce minune poate fi că dânsa nu se manifestează în toată splendoarea sa naturală, când aceste organe încă nu sunt dezvoltate spre a-i prezenta fantasmale și a-i exprima ideile ce le-ar produce? Și apoi dacă e naiv lucru a judeca mărimea și puterea unui stejar din mlădița cu care se joacă și o îndoiește un băiat, sau nega strugurului, dulcețea, pentru ce să nu fie lucru tot atât de naiv a judeca natura inteligenței noastre din stadiul de pruncie și aduce mărimea geniului lui Rafael numai din primele trăsuri ce le făcea poate ca un cărbune lângă vatra părintească, închizându-și ochii înaintea tablourilor ce te uimesc în Belvedere? Și nu mai puțin pentru ce să nu fie culmea naivității a sugruma cursul naturii și a ne fixa meditațiune filozofică lângă leagănul pruncului și culcușul micului dobitoc, spre a ști ce diferență este între om și animal? Aflându-i dormind pe amândoi nu cumva vom hotărâ, că sunt mai multe decât identici și mai imperfecți decât puilul de găină, care mult mai liniștit doarme în găuăcea minunată? În loc de meditare filozofică, nu am face noi oare pe calea aceasta o meditare de deliriu?

De altfel să nu cugetăică țâria de foc plantată de sus în pieptul băiatului și-ar ascunde de tot strălucirea razelor sale, și nu ne-ar lăsa să-i zărim și în leagăn ardoarea ce așteaptă cu nerăbdare momentul spre a erumpe, spre a se arăta. Reflexul lor prea viu se oglindează în obrazul mamei sale, căldura lor prea tare a pătruns inima ei; legătura morală, afecțiunea ce a stănit-o acolo către *scumpul său*, nu este o simplă necesitate naturală ce ar constringe-o să grigească de fiul său neputincios, nu, e ceva mai mult e o înclinare instinctivă de voiți, dar eșită din rașiune, din inteligență, căci nu are să inceteze cu încetarea lipsurilor materiale ale fiului, cum se întâmplă la animale, ci trebuie se fie nepritoare, trebuie să fie și va fi fundamentul vieții sociale; este o legătură neprețuită, care îi leagă la oaltă pentru totdeauna, comună făcându-le durerea ca și bucuria. De alta parte, zimbetul, răsul pruncului, proprietate exclusivă a omului—jocurile sale, năzuința perpetuă de a întrece pe alții, iscusința de a-și înfrumșa copila păpușă și băiatul de a învârti o săbioară, curiozitatea neastâmpărată a amândorora de a ști cauzele lucrurilor, abia s'au apropiat de anii discrețiunii, sunt indiciile neîndoioase a inteligenței sale, sunt semnele prin cari și de mic își demontrează superioritatea absolută preste animale, sunt germenii vieții intelectuale și morale, la care el singur este chemat și nici o altă ființă din natură, să-i fi fost ori cum de asemenea în primele momente a înțării sale în lume.

Pentru ce — însă — natura i-a denegat folosul minții când zilele copilului se par mai frumoase? Pentru că — răspunde un scriitor — acela i-ar fi darul cel mai funest, pe care natura i-l'ar ști da. „În loc de a surăde cu desmierdare în brațele mamei sale, trist, nejniștit și jaluz, el ar aspira cu necumpăt la bărbăția tațului său. Strâns în fașe, el ar avea deja toate dorințele, toate afecțiile, toate pasiunile omului mare și nici un mijloc pentru a le îndeplini. El ar cunoaște libertatea și leagănul în care doarme așa de liniștit, nu ar fi pentru dânsul decât o închisoare, de care înzadar ar încerca să scape. Aceasta gradațiune — prin urmare a facultăților intelectuale departe de a-ne prevesti identitatea sufletului și a corpului, ea ne spune înțelepciunea autorului lor!¹⁾”

În chestia negrilor și a sălbaticilor, — de bună seamă — nu ne vom dimitte să răspundem unor pesimiști desperați, cari preamăreau — ca un poet din vechime — pe om ca pe o vită mută și hădoasă, *mutum et turpe pecus*,²⁾ pretinzând că statul natural al omului ar fi sălbăticia, pentru că conviețuirea intimă și silița ce și-o dau popoarele spre civilizațiune și progres, este răspunsul cel mai eloquent.

Unitatea specifică tuturor oamenilor, a negrilor și a albilor, a culșilor și a sălbaticilor e deja de mult un adevăr științific, documentat cu toată rigoarea. Rezultatele din urmă au justificat deplin celea ce le zise după

1). Cf. Du Feller „Catechisme philosophique.” Ed. Paris

2). Hor. l. I Sat. III.

multe ostenele naturalistul Flourens în elogiul lui Tiedman, că „în domeniul pur al psihologiei se poate preciza bine limita care desparte instinctul de inteligență; dela om însă la om, dela rasă la rasă nu sunt decât grade, nuanțe, pe care educația le face să dispară. Unitatea inteligenței e proba cea din urmă și definitivă a unității omenești.“ Da oricum de înapoi ar fi negrii Africei sau sălbaticii Australiei, ei totuș sunt dotați de aceeași inteligență ca și noi. Explorările celea mai recente făcute printre ei, pe când au demonstrat — cu fapt: că cea mai mare parte a descrierilor ce-i eșezau pe uni, între rudele orangutanului sunt numai *caricaturi fantastice*, au relevat împrejurarea cunoscută și au creditat până la evidență opinia comună, cum că nu natura, ci viața, lipsa, trândăvia, cu un cuvânt chiar folosul minții i-au îndobitocit. Capacitatea lor de a-se civiliza pe încetul ca și noi, ne este argumentul neînvinș. În jumătatea din urmă a veacului nostru, Blumenbach a cunoscut dintre negrii din Africa eroi în toate ramurile virtuții, avea până la bibliotecă compusă din cărți scrise de ei; iar pe la finea celui trecut un frate de al lor Lilette Geofroy ajunse și unde abia cei cu corbi albi potsă a-jungă, să făcu membru al academiei de științe din Paris. Și numai crescuți între noi — cum erau aceștia — dar și la ei acasă, prin ostenele eroilor religiei și a civilizației, dau aceleaș rezultate. Buletinele și reziunile primite dela fața locului despre aplicarea ce și-o dau negri spre științe, spre literă și spre muzică, meren ne duc desmînșire solemnă celor ce ar voi să-i degradeze la treapta vitelor și a mainușelor. Ei, ce ziceam despre negrii o putem afirma despre toți ceilalți nenorociți, despre Australieni, Ottentoși, Eschimoci, Baschima ni, Tasmanteni etc.; urmele inteligenței, uzul rațiunei ni-o adevăresc cu toții pe întrecute. Ideia religiuinei, credința în viața viitoare împreună cu reverința față de morți, petrecerea în societate împărțită ici colo, ca în Australia în clase, în triburi ori în sate mărișoare, fabricarea armelor de vânat, a mreșilor de pescuit, — curățul în luptă și alte asemenea acțiuni proprii omenești fără greutate, le găsim pretutindenea între sălbatici. Pentru acea lumina civilizatoare care a îmblânzit — barbarii Europei făcând din ei națiuni înfloritoare cari azi impun lumii, pas cu pas, ce va străbate la ei, va alun ga întunecimea care-i clopoșește și ia strigătul de știință și de libertate ce prin ea îl vor auzi întoamă ca și al nostru, pieptul lor va tresări. Atunci nu numai 30.000 de sălbatici — atâția se socoteau a se fi făcut creștini până eri, alaltă eri — ci milioane vor alerga din toate părțile „la predicările anunțate prin sunetul clopotului, înlocuind zbiratul și urletul serbărilor lor sângeroase, prin cântecul rugilor și dulcea melodie a imnurilor creștinești.“ *)

*) Meigan p. 260.

(va urma.)

O prietenie în umbra mănăstirii:

LOUIS LE CARDONNEL.

(Continuare)

Dar dacă eu îl ascultam cu plăcere în povestirile brilante din viața plină de avânt tineresc, lui îi eră mai drag a se gândi la fuga lui din haosul Parisului, la seminarul francez din Roma. Avea atunci 25 de ani. Cardinalul Parrochi care i-a protejat talentul eră una dintre cele mai senine figuri ce el le evoca plin de recunoștință. Inșă predilecția sa pentru filosofie și în deosebi pentru filosof a lui Platon, plimbările arheologice în orașul Papilor și mai presus de toate hironionirea sa întâmplată la 1896 erau pomenite foarte des cu însufleșire. Căci atunci

*Son front se pacifie à la clarté des cierges :
Plus haut que la tempête il a mis son trésor ;
Il consacre le vin qui fait germer les vierges,
Il prend le Patia vivant sur la patène d'or.*

*En offrant l'encens pur des louanges prescrites
A ce Dieu qu'il annonce et qui l'a protégé,
Il vit transfiguré par la beauté des rites
L'âme resplendissante et le cœur allégé.*

(Poème L. L. Cardonnel.)

Așa mi-l închipuiam și eu în mica parohie de țară din dieceza Valence din departamentul Drome unde fusese rânduit pentru apostolat. Aci râvna sa pentru slava lui Dumnezeu și mântuirea sufletelor găsi destul câmp de activitate și sensibilitatea poetică departe de a se slăbi, crescu în pieptul poetului preot în dulcele extaz al rugăciunii și al celebrării misterelor creștine, centrul vieții preoțești. Periodul acesta relativ de tăcere îl putem asemăna cu un vulcan care după oarecare timp de liniște isbucnește mai violent. Acest timp a fost pentru Le Cardonnel mai mult de cât o prefacere care a îndreptățit judecata lui Jacques Bainville din *Au seuil du Siècle*. «Ceace ne interesează mai presus de toate în cazul Domnului Le Cardonnel este că numai el singur a reușit să se ridice așa de sus... Simbolistii noștri dela 1885—1890 n'au aflat între dă-

șil decât un singur spirit destul de viguros pentru a-și coordona inspirațiile și gustul de reverie.» În timpul acela s'a făcut în sufletul lui cea fusiune a frumosului și a adevărului care avea să închiege la un loc sensul mistic cu cel poetic, ideea evangheliei în forma ideală a poeziei, întâmplare ce a făcut pe Jules Lemaitre să salute în *Le Cardonnel* pe *Fra Angelico* al poeziei moderne. Și cu tot dreptul. Principiile după care se cârmuia el în artă sa erau aceleaș ca și ale umilitului și totuș neîntrecutului fiu al Sf. Dominic. Ajunsesse la spiritualizarea frumuzeții clasice pe care îi plăceam s'o vadă îmbogățită de sentimentul misterului. Deacea aveă o adevărată pietate către umaniștii din veacul mai ales către Masiliu Ficin. Acestia îi aduceau aminte de renașterea temperată, sănătoasă, greacă în expresie însă nu încă păgână la suflet. Așa că Victor de Laprade se exprimase foarte exact când zise că poetul *Le Cardonnel* voia să sculpteze un :

beau vase athénien plein de fleurs du Calvaire.

Chemarea artistică aveă mai pe urmă să se arate în toată puterea ei în poetul preot și atunci Italia l-a văzut pășindu-i hotarele și cercetându-i orașele din cei mai frumoși ținut ai ei: Toscana. Eră în anul 1905. Poetul pelerin se opri însășit la Assisi. Temperamentul său meditativ visător cereă liniște, lumină. Assisi îi îmbia tocmai acestea. Deaceea a și cântat des pre dânsul :

*O ville où le passé gravement se prolonge,
Et qui semble dormir sous son fardeau pesant :
S'il est d'autres cités pour éveiller le songe,
Toi tu parles au coeur d'un plus profond accent.*
(*Carmina Sacra* L. Le. Cardonnel).

Mai înainte încercase vieața de mânăstire într'un schit de Benedictini, unde i-se întâmpla să grijească pentru drumul veșniciei pe marele convertit Huysmans, dar sănătatea sa firavă nu-i învoi a urma rigoarea regulei și spre marea sa durere trebui să se întoarcă iarăș în forfotul lumii și al greutăților de tot soiul. Mărețele orașe din Toscana departe de a l'îndestulă, îi dovediseră cu toată splendoarea lor zădărnica trecătoare a tot ce e pământesc și cerința sufletului său se făcu iarăș imperioasă, aveă nevoie

de o siguranță de mântuire. *Sfaturile Evanghelice* i-se arătară din nou ca un drum arătat de Hristos și deci cel mai perfect. Bătu din nou la poarta mânăstirii de data as'a la franciscani, la *Sacro Convento*. Incercarea aceasta nu-i fu mai norocoasă decât ceadințai și fu nevoit să se mulțumească să încingă *l'umile capestro* ca și Dante Alighieri în Ordinul III-lea de pocăință putând astfel să-și îndestuleze în parte măcar dorința de a fi și el în ceata *Sărăcuțului*. Așa rămase în Assisi oaspele mânăstirii benedictine Sf. Petru. Italia deveni prin aceasta patria sa adoptivă care i-a inspirat mare parte din prea frumoasele și elevatele sale poeme și tot ea a fost care s'a pus la întrecere cu Franța întru a-i recunoaște meritele literare. Scriitorii Italieni s'au simțit onorați de a l'cunoaște, ba mulți dintre ei l'au vizitat în tăcutul refugiu. Intre aceștia, ca să nu înșirăm numai pe cei cu sentimente catolice, numim pe Fogazzaro, De Bossis, Papini cu care a colaborat în foaia *La Torre* din Florența și chiar pe D'Annunzio. De această trecere el s'a folosit pentru a face apostolat în lumea scriitorilor și în vremea din urmă idease chiar o societate a scriitorilor mistici cu sediul în Assisi. Ideea era cât se poate de frumoasă însă în împrejurările de după războiu era greu de realizat. Izolarea, am putea zice completă în care Poetul trăia, domiciliul său nestatornic și mai presus de toate starea lui fizică și materială erau piedici ce se puneau ca zidul chinezesc în calea acestei opere. Timp de patru luni cât am ost împreună, a primit foarte puține scrisori iar vizite și mai puține.

Iorghenzen, principesa rusă Vera Belin, autoarea mai multor scrieri mistice, și vreunul doi poate i-au încălzit sufletul cu prietenoase vizite. Așa că eră îndreptățită rugăciunea sa :
Doamne,

*Que tout ce que je dis passe en vigueur aux âmes :
Elles n'ont plus de joie, elles n'ont plus d'amour ;
Un vent froid a soufflé sur les antiques flammes.
Nous errons dans la nuit : mais Vous êtes le jour.*

*Ils seront éclairés d'espoir à mon passage,
Me sentant plein d'ardeur à la fois et de paix ;
Mes pas les guideront și Vous me gardez sage ;
Seigneur préservez moi de moi même à jamais
(De l'une à l'autre Aurore L. L. Cardonnel).*

El totuș nădăjduia.

În sirul acesta de idei îmi scria odată: „Un prietin de al meu din Franța, foarte nobil poet, și foarte delicat critic, Louis Pize, a venit mai ieri să-mi facă o surpriză. Vizită Italia cu tânăra sa soție și a voit să primească sf. Impărtașenie din mâna mea la mormântul Sf. Francisc. Mi-a slujit chiar la liturghie, pentrucă este un catolic de rasă în care o credință solidă și râvnică întărește și supraveghează toate celelalte daruri...“

Dar văd că am trecut *De l'une à l'autre Aurore* ar zice Le Cardonnel. În dorința de a prelungi bucuriile acestei prietenii preoțești nu mi-am oprit ochii decât la valul de lumină purpurie, catifelată și diafană în care a încolțit și s'a desvoltat ea. Nu-mi va lua nimeni în rău, că nu m'am cufundat în bezna nopții fioroase a durerilor și a chinurilor îndurate de acest suflet sensibil în timpul vieții lui de artist și mai ales în timpul turbării războiului european. Văzându-l aproape ingenunchiat și răpus de povoara surgunului vieții mi se părea o mirosiță care își ducea resemnat la picioarele Domnului vasul de alabastru al suferințelor îndurate cu suflet preoțesc și m'am sfiit pururea a-l profană cu întrebări indiscrete. Aceste suferinți însă n'aveau să rămâne ascunse. Așteptam ziua și eram convins că trebuia să vie când maestrul acordându-și lira trebuia să dea posterității în accente sublime paginile durerilor sale. Eră dreptul său. Menirea mea de amic preot eră de a-l însenina, de a-l îmbărbăta la răbdare și de a aduce prin veselia mea franciscană, poate de atâtea ori în contrast cu firea reflexivă a poetului, o clipeală de aceea *perfetta letizia* predicată de Sfântul bucuriei și al cântării. Poate aceasta a fost legatură de aur ce m'a făcut să întru atâtea de adânc în inima poetului cât nici nu bănuieam. A fost deci pentru mine o neașteptată revelație când pe fotografia ce am făcut-o împreună în Assisi îmi lăsa scris:

*Un seul coeur
dans deux poitrines
et deux têtes
dans un
Seul coeur.*

*Pour toujours
Tuus.*

L. L. C.

I am mulțumit de mii de ori.

OPERILE POETULUI.

*Je vous prodigueraimon intime richesse
Ma raison parlera la langue de la Lyre.
(Carmina Sacra L. L. Cardonnel).*

«Călătoream în nordul Italiei, îmi zise odată poetul». Eră o zi dogoritoare de vară. În viteza trenului, o cicală năvăli în sbor prin geamul deschis în vagon și se opri pe mâna mea fără nici o sfială. O desmerdai, o binecuvântai și întingând-mi în sfârșit brațul spre fereastra vagonului ea își lua sborul în lumina sclipitoare. Sf. P. Francisc voi poate să mă răsplătească astfel pentru viersurile: *Saint François à la cigale* »

Faptul acesta însă, după părerea mea, are și o altă însemnătate mai elocventă și de-aș fi fost chemat să fac vreodată portretul acestui poet franciscan l'aș fi arătat tocmai în momentul când binecuvânta cicala, sigur fiind că-l caracterizam bine reînoid idilul redat cu atâtea putere de expresie de profesorul sculptor Rosignoli într'un basorelief de pe soclul statuii *Sf. Francisc cu oița* din grădina Trandafirilor dela Santa Maria degli Angeli. Momentul deși simplu e totuș sublim pentru poetul ce vede toate în lumina spirituală și a trăit atunci în toată intensitatea ei fericitoare sguđuirea sufetească ce l-a făcut să ne redea în vorbe de o simplitate franciscană concepute fără seamă ce pot fi luate ca programul său poetic

*Musicienne d'or, que je nomme ma soeur,
O cigale, en vigueur allègre qui t'égale?
Pauvrette, comme toi nous allons, l'âme en feu,
Insoucieux de tout, fors de bien louer Dieu.
Des sandales aux pieds, passant le long des champs
Chanteuse, comme toi nous ne sommes que chants.
Jésus, nous ayant fait grande miséricorde,
Tous, à son luth vivant nous serons une corde.
A la gloire du Père, il tirera de nous,
Dans les éternités, des sons perçants et doux:*

*Et nous jubilerons, et nous battons des ailes,
Dans l'immortel Été cigales immortelles...*

(Carmina Sacra L. L. Cardonnel).

Și totuș această muzică fermecătoare îmi eră necunoscută încă pe atunci. L. Le Cardonnel publicase în 1905 în editura „Mercure de France” volumul *Poème* ce stârnise în Franța o adevărată furtună de entusiasm mai ales între vechii lui cunoscuți, iar în 1912 în aceeaș editură: *Carmina Sacra* prin care după mărturia lui Antonio Arile poezia franceză modernă se îmbogăția cu strofele cele mai desăvârșite. Îmi mărturisese lipsa și pe când aș putea înșiră o mie de pricini desvinovăitoare, încrustez că această împrejurare a slujit poetului ca un bun prilej spre a-mi face o surpriză. În sărbătoarea estatică a poetei Sf. Tereza de Avila îmi ieși înainte cu două cărți și cu voboșle mi le întinse. Erau operele sale: *Poème* și *Carmina Sacra* amândouă în a IV-a ediție. Cea dintâi cu următoarea dedicație ce mi se pare vrednică de reținut pentrucă e cea mai autentică și totodată cea mai frumoasă caracterizare a operei făcând de însuș autorul:

Au P. Jean Marie

*Au bien cher ami de mon coeur
dans le coeur du Christ Jésus*

*Offre
ces*

Poèmes

*où il retrouvera toute ma
jeunesse militante et tous
mes efforts vers Dieu. Qu'ils
puissent lui en inspirer de plus
beaux, pour l'honneur de la Ste Eglise,
de L'Ordre Franciscain et de la généreuse
Roumanie.*

L. L. C.

Pe a doua eră scris în latinește „*Dilectissimo amatisimo fratri meo P. I. G. ... Carmina Sacra peramanter D. D. Ludovicus Le Cardonnel; optans quod sacer amor noster in pace seraphice civitatis nati fortiter ac suaviter permaneat...* Dies XV. Octobris 1922.

Ce dar! Ce dedicații! Cum să descriu apoi dulcele clipe ce le-am avut cetindu-le! Le am

deschis ca pe niște cărți de rugăciuni sublime le-am meditat ca pe niște pagini din evanghelie le-am adâncit ca pe niște adevăruri eterne. Am găsit întrînsele strigătele inimii omenești care înălțată în lumea adevărilor veșnice simte, trăește și se frământă îmbătată de idealurile neperitoare. În accentele cântecelor sale atât de personale și totuș atât de universale sunt cuprinse sbuciumul și fericirea unei lumi întregi «Glasul său este unul dintre cele mai înalte și mai mărețe. Avem dela dânsul într'un ritm larg și sonor cântece cari curg cu seninătatea unui fluviu întins, și cari sunt expr. sia din urmă a unui poet ajuns la desăvârșita stăpânire de sine. De această undă transparentă nu se joacă nici o pată de umbră nici o undă nu întunecă apoi frumoasă și liniștită ce curge între maluri sub un cer pușin umbrat de nori. Am ales anume această asemănare. În poemele Dlui Le Cardonnel nu găsești elanul unui lirism impetuos, nici sgotul cuvintelor, înșelăciunea imaginilor nu ne opresc mirați ci aceste vlersuri poartă sigilul unei demnități suverane, al unei incomparabile noblete, al unei înfățișări în expresie care farmecă fără să moleșească gândul și inspirația ce le însufletește de la început până la sfârșit cu o suflare egală și limpede. Se simte sinceritatea, o sinceritate ce desprețuește prefăcătoria și reușita ușoară.» Așa scrie A. de Bersaucourt despre opera lui Le Cardonnel într'un Almanah franciscan. Vorbele lui capătă o și mai dreaptă valoare când ne gândim că opera acestui poet a răsărit atunci, când poezia franceză se pierde după forme și ritm nou și își puneă puterea în sonoritatea neobi-cuită a cadenței. Preotul poet astfel a întinerit viersul francez crezut învechit și i-a dat o ușurință și o ampoare ce parecă n'o avuse niciodată. Bachiari putem spune, că precum e singurul preot francez poet de valoare tot așa e și de original. Prin inspirație s'ar putea chemă urmașul lui Lamartine însă el nu cunoaște slăbiciunile acestuia, căci dogma catolică îl face hotărât și sigur. Las deci să urmeze vorbele unui autor cu vază, René Planhol în *La Nouvelle Lanterne* (Decem. 1927.) «Louis Le Cardonnel e liric în toată puterea cuvântului, e unul dintre acei oameni privilegiați cari găsesc accente și ritmuri nouă spre a face să cânte dorințele

noastre, nădăjtile noastre, toate temele cele mari și veșnice ale vieții și ale morții.

Opera lui este dintre acelea în care visurile oamenilor găesc reflex »

E cea mai demnă judecată de încheiere ce

n'am voit să fie a mea ca să nu se creadă influențată.

P. Ion M. Gârleanu

O. F. M. Conv.

(Va urma).

IDEI == OAMENI == FAPTE

VIAȚA ÎN STRĂINĂTATE

Sociala-democrație germană

dela Schoenere Zukumft. (29. 7. 28.)

După „anuarul său“ nou tipărit, partidul socialist german numără la sfârșitul anului 1927 866.671 membri, din cari 686.130 bărbați și 181.541 femei, repartizați în 33 organizații diferite, care corespund cu circumscripții pentru alegerile deputaților la Reichstag. — Mișcările fondurilor, atingeau 7 673 509. mark, averea în casa era la 1 Ian. de 749.700 mark. taxa anuală este de 11 mark pt. bărbați; 5.50 pt. femei: se mai adaugă cheltuiala de abonament la ziar, și adeseori la reviste ale partidului. — Cotizații sindicale; achitarea la ligi zise culturale, la societăți sportive etc. Fiecare trimestru bărbații sunt taxați cu 20 pfennigs și femeile cu 10 pentru Internațională. — În decursul anului 1927 partidul a desfășurat o propagandă grozavă: numărul grupurilor locale, augmentat cu 232, atrecut la 8462; în decursul săptămânii de propagandă (6—13 Nov.) partidul a câștigat 51.474 aderenți și 13.199 aderente, presa a câștigat 74.794 abonați noi.

Pentru propagandă, comitetul central are 2 trenuri automobile cu *haut parleur*, și material de cinematograf, organizațiunile de district au 30 de automobile cu 4 locuri.

În total au fost organizate în 1927 14.814 adunări publice, și 58.640 pentru membri; 27.900.000 tracte și 4.300.000 broșuri au fost răspândite în scopul propagandei.

Partidul e proprietar a 188 ziare, mai toate cotidiene, care se tipăresc în 128 tipografii ale partidului.

Numărul total a abonaților se urcă la capătul anului la 1.188.401., va să zică 1.95/100 a locuitorilor; 15.23/100 a alegătorilor social-democrați, și 137/100 a membrilor partidului.

Exemple de urmat.

Primarul orașelului italian Campo San-Martino (Padua),-băzându-se pe legile actuale în vigoare în Italia—a luat următoarele dispozițiuni:

1. E strict interzis, ca patronii de localuri de consumație, să servească cu beuturi alcoolice persoane sub 16 ani ori pe cei ce se prezintă deja alcoolizați și în general pe cei ce sunt în stare mentală anormală. Contravenienții se vor pedepsi cu arest, dela 10-30 zile și tot odată cu închierea localului. Tot aci se interzice și vânzarea de tutun ori țigarete persoanelor sub 15 ani.

2. În localurile de petrecere, ca cârciume, cafenele, baruri etc. se va respecta cu cea mai mai mare precizie ora de închidere. După orarul prescris nu va putea să rămână nimeni nici chiar cu ușile închise. Patronii acestor localuri sunt obligați — mai departe — se denunțe acelea persoane, care eșind vor cânta cântece imorale ori vor vocifera în contra autorităților legale.

3. Jocurile hazarde se opresc cu desăvârșire. Contravenienții vor fi denunțați, iar banii se vor sechestra.

4. Înjurăturile precum și vorbele imorale se vor pedepsi, dela 100-2000 Lire. Ofența cultului catolic se pedepsește cu suma de 1000-4000 Lire.

5. Avându-se în vedere, că petrecerile zgomotoase cum sunt balurile,—dorite de puținii cari trăesc fără nici o ocupațiune, cari petreceri în realitate și în celea mai multe cazuri se reduc la excitațiuni senzuale periculoase tineretului fără experiență și adesea la ofenzarea moralității publice și a sentimentului religios al mulțimii; avându-se mai departe în vedere întronarea unui sănătos și nu așa de risipitor traiu de viață, în interesul integrității fizice și morale a noui generații aparținătoare tuturor claselor sociale, balurile nu se vor

permite decât în cazuri rare și bine determinate ca la serbări obștești—naționale, după următoarele norme:

a. Localul ce se va întrebuința pentru bal, va fi decent, bine aerisit, igienic și departe de localurile de conzumație ori de celea ce servesc pentru cultul divin. Aranjatorii vor trebui să dea garanță despre conduita morală și socială a participanților.

b. Durata balului va fi în conformitate cu timpul fixat de autorități.

c. Timpul tinerii balului nu va putea să concadă cu cel al serviciilor divine, ori al procesiunilor religioase.

d. Intrarea persoanelor sub 18 ani, e interzisă.

e. Damele tinere și domnișoarele trebuie să fie însoțite de bărbați respective de părinți ori tutori.

f. Îmbrăcămintea damelor va fi cât se poate de cuviincioasă.

g. Se interzice participarea persoanelor de conduită dubie, ori echivocă.

h. În tot decursul balului, conzumația beuturilor alcoolice e interzisă.

i. Balul se va ține cu asistența forței publice și va fi plătită de participanți.

6. Se oprește vânzarea și răspândirea tipăriturilor, a ilustratelor etc. cari vatămă bunul simț, moralitatea publică, ori autoritatea publică. La caz că acestea obiecte vor fi desfăcute pe piață, ori în mod clandestin, autoritatea locală a siguranței publice poate ordona perchițiția magaziiilor respective și în caz de vinovăție se vor pedepsi nu numai cu amendă în bani ci și cu detragerea brevetului de vânzare.

7. Repaosul dominical e obligator pentru toți, afară de cazurile excepționale prevăzute de lege.

8. Este strict oprit ca pe una și aceeași bicicletă să se plimbe două persoane de sex divers.

* * *

Publicăm aproape în întregime numitul ordin, pentru ca cu atât mai evident să se constate mentalitatea unei autorități — poate — scârbită până în adâncul sufletului de spiritul în care înoată azi viața socială. Din partea noastră justificăm pe deplin competența acestor măsuri, de vreme ce noi înșine suntem martori la tot ceea ce se petrece. Balurile azi, — ori cum am fi judecați — nu reprezintă decât timpul cel mai evident al excitărilor senzuale, căci dacă nu am avea dreptate, atunci nu s'ar dansa așa după cum se dansează. Moda la femei — că să o mai numim modă — se reduce la cea mai josnică treaptă a respectului față de demnitatea omenească. Să ni-se erte acestea eșiri, însă de vom avea 100 de ochelari' nu vom putea descoperi în ea respectul și discreția ce trebuie să împodobească pe om. Priviți vitrinile celor mai multe librării și le veți afla împodobite cu tablouri „moderne“. cari reprezintă celea mai nerușinate nudități, ca fiind opere de artă! Veți afla și vi-se vor îmbia celea mai noi romane, pe cari ar trebui arse și distruse ca și capul viperei, care stă gata, ca prin mușcătura ei să-ți transmită veninul cel mai sigur. Cercați și veți constata mai ales la orașe, că tot a doua casă e transformată — clandestin — în cuib de alcoolizare. Doamne, și câte am mai avea de spus!

Le pomenim toate acestea — sperând în buna intenție a celor competenți — „pentru întronarea unui sănătos și nu așa de risipitor traiu de viață“.

Prof. I. TEIUȘAN.

BULETIN LITERAR

Duplu centenar: Manzoni și Monti

I Promissi Sposi.

Goethe, cel mai mare dintre germani, astfel a caracterizat opera cea mai populară a lui Manzoni. «Acest roman întrece tot ceea ce cunoaștem în felul acesta de opere: autorul ne dă aici toată măsura înălțimei sale morale la care nu ajunge nici una».

Născut la Milan în 1784 Alexandru Manzoni veni la Paris la douăzeci de ani și cu toată educația sa volteriană și revoluționară fie în Italia fie în Franța prin puterile sale intelectuale și sentimentale închină tot mai

mult spre creștinismul activ și dogmatica catolică. Invață perfect franțuzește, însușindu-se literatura franceză.

Incepând cu anul 1810, inaugurează în Italia această *poezie religioasă* de care se însuflețiră întâiu Lamartine și Hugo. Deci și ca poet liric merită să fie cunoscut: *Odele* sale inspirate de evenimentele politice sau sărbătorile bisericesti sunt între inspirațiunile cele mai clasice. Oda sa intitulată „*Cinci Maiu 1821* (cu ocaziunea morții lui Napoleon) cu versuri duiioase și pline de înțeles pare o pagină de filosofie a istoriei. Au tradus-o pe românește și Obedenariu și N. Țincu, care slăbește întru câțva puterea versului din urmă unde autorul pune chiar divinitatea (prin Sf. împărtășire) pentru a alina agonia lui Napoleon: «*Ca trăsnițul ce pică...* A fost!...

Din Alpi la Piramide,
Din Paris la Manzanare,
Din Sala la Tanai,
Dela Ocean la Mare,
A minții lui Scânteie
Ca fulger a sclipit...

Veni să se arate
Și numele își spuse,
Și 'ndată două veacuri
Se 'ntoarseră supuse
Spre el, ca spre destinul,
Ce par'că-l așteptase...

Blestemul s'amuțească
Căci Dumnezeu acela
Ce 'nalță și cufunde,
Pe patu-i singuratic
Alături s'a culcat.

Textul original ar cere mai bine „*Inpieptu-i s'a culcat*».

Soartea Italiei desbinate și sfâșiate inspiră lui Manzoni cântări pline de căldură patriotică și menite să ușureze libertatea și întregirea neamului. Ponderat ca Silvio Pellico, fu tot așa de patriot ca Mazzini sau Cavour.

Tragediile sale istorice și patriotice compuse după sistemul romantic și împodobite cu *coruri* debordante de lirism, sunt mai bune de citit decât de reprezentat. Are și studii filolo-

gice și politice. Romanul său *Logodnicii* i-a adus un renume mondial. Roman istoric și „*à thèse*“ dezvoltând o concepțiune a vieții individuale, familiare și sociale care corespunde perfect idealului creștin. „*I promissi sposi*“ aparut în 1828.

Eroii sunt doi tineri din popor: Lorenzo și logodnica sa Lucia. Iubirea lor e combătută de banditul Rodrigo și de niște judecători fără scrupul. Ciurma care isbucnește la Milan răpește pe bandit dar pune în primejdie pe Lucia... care totuși e mântuită... și se căsătorește cu Lorenzo al său. Intriga e bine condusă și interesantă cu toate că în unele părți cititorul ar dori mai mare vioiciune. Stilul e liric și totodată simplu și sentimentele de o delicateță, care te atrage și te reține, cum a marturisit o olimpiantă Goethe!

Cu toată simplitatea cadrului său, Manzoni a pictat prin romanul său un tablou complet al Societății italiene din veacul al XVII cu toate clasele sociale, caractere și scene felurite: familiare, mișcătoare, tragice (Așa cunoscuta descrierea a *Ciumei dela Milano*, comparabilă cu aceea dela Florența din *Decameronul* lui Boccace).

În întreaga sa viață au înflorit tot mai mult sentimentele patriotice și creștine. Cu toată influența mamei sale (fata famosului G. Beccaria) și a educației irreligioase, și el și nevastă-sa (calvină din Geneva) s'au convertit la catolicism și valoarea operilor sale îl așează imediat după Dante, pe culmile Parnasului italian. În patria sa e considerat ca șeful *coloriștilor* (școala literară care căută strălucirea stilului prin imagini și coloare) ceea ce nu împiedică că a... simțit *adânc* gânduri înalte și tocmai pentru aceasta, opera sa a fost de două ori binefăcătoare și *constructivă* în țara sa, timp de un veac întreg.

Caracterul demn și idealist a lui Manzoni formează un viu contrast cu caracterul ultraoportunist a strălucitului Monti.

Monti.

În Monti (†1828) talentul întrece caracterul și ambiția înăbușă conștiința. Nestatornicia sa versatilă și rușinos lingușitoare, este poate cel mai trist exemplu al rătăcirilor unui om *fără principii*. După ce defaimază grozav *Revoluția franceză* (în *Bassvilliana*) o laudă ditirambic după ce trecură în Italia armatele franceze.

Regele Ludovic XVI, pe care îl cheamă întâiu „mielul jertfă“ devine acum „tiranul fără milă“. Tot așa de versatil, după ce figurează pe Napoleon ca steaua Europei (în *Prometeo*, *Mascheroniana*) după căderea Vulturului la Waterloo, Monti preaslăveste Austria, dușmană a Franței și a Italiei.

Tristă politică. mai trist patriot! Un om fără demnitate, plătit de oricine pentru a lăuda orice, nu poate fi un geniu constructor ci din contra este păgubitor unei regenerări naționale și formațiunii spirituale a unui popor nedesvoltat pe deplin.

Bucuros marturisesc că din punct de vedere al formei poetice, prin eleganța stilului și a imaginilor, Monti merită intradevăr (dar nu mai pentru forma totodată mlădioasă, energică, grațioasă și puternică) porecla glorioasă de „Lante drăguț“, plăcut sau grațios („ingintillito“) — Arta nu e morală, dar din punct de vedere național caracterul întrece talentul. Sufletul idealist a lui *Manzoni* a făcut de mii de ori mai mult pentru educațiunea integrală a fraților Italiani, decât strălucitul talent a lui Monti cu oportunistul său scandalos.

Dintre amândoi Italia și lumea întreagă și-au ales de mult preferitul: preaslăvind *radiarea* geniului modest care a oțelit generațiunii întregi de suflete și plângând risipirea, zădarnică pentru națiune, a unui talent strălucit dar... sterp pentru îmbogățirea sufletească a țării sale.

A. MARIANUS.

O! Soarta schimbătoare ce răzi de omenire!
Nebun, cine se'ncrede în tine cu orbire!
Nebun, cine se urcă pe-al muntelui suiș:
Prăpastia l'așteaptă cu adâncu-i prăvăliș!

Alexandri (Despot-Voda).

Sigrid Undset

Premiul Nobel de literatură din anul 1928 l'a primit Doamna Sigrid Undset romanciera norvegienă nu de mult trecută la catolicism Iată ce ne spune despre ea M. de Conssanges care cunoaște bine literatura scandinavă „Romanele Dnei Sigrid Undset, care, câte odată n'au mai puțin de 1500 pagini, posed un farmec deosebit pentru țărani în zilele lungi de iarnă — Operele aceste, *Kristin Lavransdatter* și *Ola-Audunssen*, la *Hestviken*, reconstruire a timpurilor trecute, sunt animate de o puternică viață.

În vârsta de 20 ani Dna Undset, a trebuit, ca mai toate fetele tinere norvegiene, să fie angajată într'un birou, la Oslo; în vremea ce scrie primele sale romane: *Doamna Maria Oulee*, *Sarace meniri*.

În *Jenny*, ea înfățișează boema artiștilor scandinavi fixați la Roma. Stai surprins, precum și ea văzând învălmășeala acestor vieți lipsite de credința religioasă. Era starea în care se găsea și dânsa. — Nu era protestantă ci păgână. — Poate că privirea asta, și istoria Norvegiei, în epoca unde țara era încă catolică, și pe care o studia pentru a scrie *Kristin Lavransdatter*, au convertit-o. Cel din urmă roman, *Kristin*, fiica lui Lavrans, e o operă adânc personală, în care autorul a pus, cu mare intensitate, experiența proprie sale ai vieți. Nostalgia de Dumnezeu, se manifestă des aici.

„Toată viața mea, zice *Kristin* am dorit cu zor să urmăresc drumul cel bun, și totodată cărările mele rătăcite.“ Lupta asta între legea Domnului, adânc înrădăcinată în suflete, și atragerea spre pământ se sfârșește ca de obicei, pentru oamenii de bună voie: ființa rătăcită își găsește pacea și rostul final al vieții în sânul Bisericii; și la această concluzie a ajuns și Dna Undset.

L. C.

ISTORIE ȘI ARTE

S. Ioana d'Arc la „Institutul Franței”.

Intr'o limbă românească aleasă, A. Odobescu a dat țării noastre o admirabilă, dar prea scurtă povestire a vieții vestitei eroine franceze. (Bibl. „Căminul” No. 114—120).

Mai toate țările latine ale Apusului, doar și Germania și Anglia ba și Statele Unite înalță în fiecare an, tot mai sus, această *figură ideală și... reală*. Cine e în căutarea unui subiect simplu și eroic, istoric și patetic, psihologic și religios, să se apuce ca să ne dea un studiu mai pe larg despre Ioana D'Arc și îl asigurăm mare succes.

„Institutul Franței” care cuprinde cele cinci mari Academii naționale, a ținut Joi 26 Octombrie ședința sa publică anuală cu solemnitatea unui parlament spiritual (deci și mai național) unde s'a adunat tot cecece *Parisul are mai de seamă*.

Înainte a unui așa de nobil auditoriu, în numele „Academiei franceze” D. Louis Bertrand a citit un studiu însemnat despre Ioana D'Arc. Cu realismul și fineța unui psiholog imparțial și nuanțat a explorat din nou toate particularitățile provinciei, familiei, caracterului, creșterii, pietății, mistice și misiunii ei naționale și religioase.

Incepe cam prea cutezător «Ioana D'Arc nu este o temă literară: de câte ori un scriitor — fie el cel mai mare, — a vrut să se apuce de subiectul acesta, se poate spune că a fost biruit de el»(1).

Și după ce a caracterizat, frumos și lămurit, Lorena provincia sa «... Ca și genii mari, sfinții sunt sfinți tocmai pentru că scapă fatalităților nașterii și a mediului. Nu sunt dintr'o

țară, sunt de *alt undeva!*» — Academicianul arată apoi viața de muncă și suferință a Ioanei, înfățișându-ne-o ascultând „glasurile, chemările cerești” cari îndemneau pe Ioana să plece pentru a mântui patria sa». Efectul acestor revelațiuni produce nu numai o tresărire, un avânt extraordinar în voința și inteligența sa, dar este o adevărată iluminare prin care Ioana se descoperă pe sine însăși. Și iată o lecție de autodeterminism, chiar de relativ autonomia pe care lumea profană nu o crede *posibilă* din partea unui sfânt.

Dar promitem (solemn pentru că însuflețit) alte multe suptinderi plăcute în studiul sfinților. Căci sunt exemplarele ideale ale unui „umanism creștin” aproape necunoscut.

«Fără îndoială, din motivul darurilor acestora cerești, această față simplă atinsă dintr'odată de înălțimile unde marii mistici ajung numai după mulți ani de încercări și suferințe neuzitate... Dar mai mult decât provinciei sale, Ioana aparține Franței prin sensibilitatea sa generoasă, spiritul său de independență, iubirea sa pentru dreptate, adevăr și lumină. Mai lămurit, Ioana D'Arc aparține lumii întregi, înțeleg „lumea” sufletelor prin setea sa după fericirea cerească și virtuțile sale îngerești.»

Notăm „etapele glorioase” a vieții Ioanei precum și caracterizarea lor generală (rezumând și complectând pe istoricul Debout).

I. Inspirată și trimisă: (...Războiul de o sută de ani, Franța și Lorena...)

Satul Domremy, vedeniile cerești, Vaucouleurs, la curtea Regelui „de Bourges” la Chinon, cercetările minuțioase la Universitate de Poitiers.

II. Biruitoare și totuși prea nebăgată în seamă.

Orléans, Patay etc... În câteva luni mai mult decât 15 lupte mari cu armatele regulate ale Angliei și mai bine de 200 lupte sau ciocniri mai mici dar totdeauna fericite și ele. După aceea predarea și supunerea atâtor orașe și provincii robite; Incoronarea Regelui la Reims

1). Cu tot respectul pe care îl am pentru personalitatea lui L. Bertrand, aici nu sunt de o părere cu el. Încercările literare cele mai cunoscute: (Fecioara de Orléans lui Schiller, „La Pucelle” lui Voltaire, Jeanne d'Arc lui Shaw...) dacă n'au izbutit, motivul e de căutat în erorile psihologice, istorice și religioase ale autorilor. Artistul care va ști să pătrundă în sufletul acela totodată așa de simplu și așa de ideal... va fi chiar inspirat, înălțat și sprijinit în încercarea sa.

dar și dușmănia întâiu ascunsă apoi vădită în fapte a politicienilor interesați, exploataatori ba chiar trădători.

III. Trădată.

Misiunea sa era gata cu încoronarea regelui, dar în zădărar Ioana cere lui Carol VIII întoarcerea sa acasă la Domremy. El o vrea la armată și totuși nu știe să-o apere împotriva politicienilor pacifiști care îi refuză arme, soldați și bani. . . . Prinderea Ioanei la Compiègne, închisă în castelul de Beaulieu și la Rouen.

IV. Jertfită și Glorificată.

Aici vine interesul suprem al acestei vieți, ideale și reale și pe care numai cu viața istorică a Mântuitorului o putem compara. Pentru amândoi o viață publică foarte scurtă dar strălucită și glorioasă, precedată de viața ascunsă foarte lungă și de tot umilită. Încoronată întâiu prin jertfirea sa și împodobită apoi cu gloriificațiune fără păreche.

— În judecata sa, tortura morală a fost și va rămânea o pagină de istorie unică. Cererea sa juridică și de atâte ori repetată :

«Vreau să fiu dusă în judecată la sfântul Părinte Papa» n'a fost ascultată nici odată, precum n'au voit să potolească setea sa de Sfânta Cuminecătură . . . furându-i suprema mângăiere a unui suflet mistic, așa că arderea pe rug în Rouen cu toate că e o monstruoșitate fără nume pare și o . . . eliberare.

«Am omorât o sfântă» mărturisesc dușmanii săi. Pentru mângăierea mamei sale, a familiei, a Franței și a creștinătății întregi, papa Calixtu III. promulgă un decret hotărând revizuirea procesului său și o reabilitează pe deplin. Mai mult, Sfânta Biserică a propus-o de model sufletelor creștine declarându-o oficial „Venerabilă” „fericită” și „sfântă”.

A. MICU.

Formați caractere, iată ce ne lipsește

(Regele Carol la inaugurarea fund. univ. din București.)

Povestirile unui pelerin rus.

(Gândirea Anul VIII. No. 11.)

Mai mult de cât în scrierile fantastice ale lui Ossendowski, ne vom găsi în fața unei Siberii—altă lume de cât cea obișnuită. Însă nu colosalul și fantasticul exterior geografic, ni-l va desvălui pelerinul nostru. Ci, nemiapomenit aiurea, *fantasticul lăuntric* al Siberiei, pământ unde Sfinții și munnea se întâlnesc la tot pasul.

Prin întinderea și clima ei, Siberia scăpând civilizației, care până și în Indu au acaparat orice colț de pădure, pusnicii, prieteni cu urșii, pot trăi netulburați o viață întreagă. Și pelerinii pot merge și iar merge, în lung și'n lat, fără altă țintă decât să-și parcurgă, în acelaș timp, spațiul imens al propriei lor inimi. Ei vor întâlni astfel, poate, pe Cel ascuns și Tainic.

Cum pleacă la drum și de ce pleacă pelerinul nostru prin glacialele Siberiei?

Intrând într'o bună zi la biserică, aude spunându-se în timpul liturghiei: „Rugați-vă fără încetare”. Aceste cuvinte i se întipăresc pelerinului adânc în minte și în inimă. El chinuiesc. De atunci el nu-și mai poate afla locul. *Cum se poate ca un om să ajungă a se ruga neîncetat?* Trebuie să mărgă. Să caute. Să întrebe. Ascultă predici. Cuvântări. Explicări. Toți vorbesc despre rugăciune. Nimeni nu arată cum să învețe a se ruga. Și mai ales cum să se roage neîncetat. Cineva îi spune: roagă te și vei afla. Totuș, pelerinul e încă nemulțumit. El mai caută. Iată, un călugăr bătrân îi va spune: Citește cartea „*Dragostea virtuții*”. Ea conține o descriere deplină și amănunțită de ceea ce e rugăciunea neîncetată, făcută de 25 Sfinți părinți”. Sfântul Simeon Teologul cel nou spune, în această carte: „Așează te singur și tăcut. Apleacă-ți capul, închide ochii, răsuflă lin și închiuie-ți că privești în inima ta. Adu la inimă toate gândurile duhului tău. Răsuflă și spune: „Doamne Isuse Hristoase, miluiește-mă”. Rostește aceasta abia mișcând buzele, sau spune-o în duhul tău. Încearcă să îndepartezi toate celelalte gânduri. Fii liniștit, fii răbdător și repetă-le atât de des cât poți”. Pelerinul ascultă sfatul și roști rugăciunea aceasta de 3000 ori pe zi, apoi de 6000 de ori. „Timp de o săptămână repetai în coliba mea singuratică rugăciunea lui Isus de 6000 de ori pe zi; nu mi păsa nimic, nu dădeam voce celorlalte gânduri cari mă asaltau, nu mă gândeam decât la un singur lucru: să execut literal ordinul, bătrânului. Și mă obișnuir într'atăta cu rugăciunea mea, că atunci când mă opream numai o clipă, simteam că îmi lipsește ceva, sau pentru a spune astfel, pierdusem ceva. De îndată ce reîncepeam, mă simțeam din nou liber și vesel”.

Și, mai mult: bătrânul călugăr îi poruncește să repete rugăciunea de 12.000 de ori pe zi. Ca totdeauna, la începutul fiecărei serii, merge greu. Trebuie să se păzească de orice idei sau apariții. „Sfințu Părinți prescriu să faci pe ortul în timpul rugăciunii, ca să nu cazi în ispită”. Și, apoi, repetarea mecanică e obositoare. Însă se obișnuiește repede. Și fructele rugăciunii acesteia — mecanice și simple — încep să se arate: „Toate mușcăturile simțurilor au încetat în mine, dela sine; nu mă gândeam la altceva decât la rugăciunea mea, pe care duhul meu începea să o asculte și căreia inima începea uneori să-i comunice o căldură plăcută. Când mă duceam la biserică, slujbele lungi ale mănăstirii îmi păreau scurte...”

„De atunci rățălesc în continuu și recit neîncetat rugăciunea lui Isus care mi-e mai dragă și mai dulce decât toată lumea. Fac uneori 70 de kilometri pe zi și nu-mi dau de loc seama că am mers; simt numai că m'am rugat. Când frigul ascuțit mă străpunge, repet rugăciunea mea mai ferbinte și mă simt din nou încălzit. Când foamea începe să mă chinuiască, invoc mai des numele lui Isus Hristos și uit că voiam să mănânc. Când cad bolnav, iar spatele, picioarele și brațele mă dor, ascult cuvintele rugăciunii și nu mai îmi simt durerile. Dacă cineva mă rănește, n'am decât să mă gândesc: „cât de plăcută este rugăciunea lui Isus”, pentru ca ofensa și întăritarea să fie departe și uitate. Am devenit aproape pe jumătate nesimțitor, nu mai am nici o grijă, n'am nici o dorință, nimic nu mă atrage. Singurul lucru pe care-l doresc e să mă rog, să mă rog fără încetare și când mă rog sânt plin de bucurie...”

Cu toate acestea, pelerinul își dă seama că aceasta nu e decât ceva „pe jumătate sensual”, el nu a atins încă „rugăciunea spirituală neîncetată” care lucrează independentă în inimă.

Să urmărim deci treptele mistice pe care le suie pelerinul nostru, cu atâtă încăpățănare și cu atât folos.

După ce a călătorit încoace și încolo se hotărăște să meargă în Siberia, la mormântul Sfântului Inocenție din Irkontsk. Călătoria prin stepe și păduri, plină de tăcere și izolare, favorizează ascensiunea mistică. „După câțiva timp am avut sentimentul că rugăciunea mea, ca să spun astfel, trecuse dela sine de pe buzele mele în inimă, adică inima mea părea că, la fiecare din bătăile ei, repeta dela sine cuvintele rugăciunii: 1. Doamne, 2. Isuse, 3. Hristoase... etc. Încetăi să rostesc rugăciunea cu buzele și nu făceam decât să ascult ce spunea inima mea...” „Apoi simții în inima mea ca o durere ușoară și în sufletu mi o atât de mare iubire pentru

Isus Hristos, încât mi se păru că: dacă aș putea numai să-l văd, aș cădea la picioarele lui, le-aș îmbrățișa, le-aș săruta de o mie de ori și i aș mulțumi, plin de lacrimi, că mi-a dat prin dragostea l și mila Sa o asemenea de alinare, — mie, făpturii nedemne și plină de păcate!”

Între timp diavolul îl ispitește, într'un chip foarte rafinat. Caută să-l oprească din urcușul scării cerești, prin mijloace „sfinte”! Deoarece știa că pelerinul nostru nu avea decât o singură plăcere: să citească cartea „Dragostea virtuții”, îi transformă plăcerea în *voluptate*. Un semn ceros e pentru pelerinul nostru faptul că doi hoți îl atacă și-i fură cartea aceasta, singura-i avere. După nu prea multe peripeții o regăsește în chip minunat. Și, prevenit astfel, o citește cu mai multă luare aminte și adâncime, „Cu ajutorul acestui manual, am început să înțeleg în parte Cuvântul lui Dumnezeu „Omul lăuntric”, „omul misterios al inimii”, „adevărata rugăciune”, „rugăciunea în duh”, „împărăția cerurilor este în voi”, „fiți în mine”, „dă Mă inima ta”, „a se îmbrăca în Hristos”, „Chemarea din fundul inimii”, „Abba, Tată”! toate acestea mi se revelau cu încetul. Și când pe urmă, mă rugai în reculegere lăuntrică a inimii, tot ceea ce mă înconjură îmi părea răpitor și minunat, arborii, iarba, pasările, pământul, aerul, lumina păreau că mi spun că totul fusese zidit pentru om, că totul dovedea dragostea lui Dumnezeu pentru om, că totul se ruga lui Dumnezeu, și totul îi înfățișa laudele și adorarea. Atunci înțelesei semnificația cuvintelor din „Dragostea virtuții”: înțelegerea limbajului făpturilor” și văzui că acum putem vorbi cu toate făpturile și făcându-mă înțeles de ele.

Dar, cași cel care suie un munte, după primul vârf, suie un altul, după unul mai scund cu puteri înzecite câtă să atingă o culme mai înaltă, cât mai înaltă cât mai sus. Pelerinul nostru, sprijinit pe sfaturile cărții pomenite continuă să urce: „Începui după cum ne învață sfântul Simeon noul teolog, să-mi privesc în inimă, Cu ochii închiși, concentrând toate puterile închipuirii mele îndreptai către inimă privirea mea spirituală. Încercai să mi o închipui de partea stângă a pieptului meu și să-i ascult, cu luare aminte bătăile. Făceam așa de multe ori pe zi și la început, nu încercam altceva decât un sentiment de obscuritate. Dar cu încetul, după un timp destul de scurt, putui să-mi reprezint inima și mișcărilor ei și, cu ajutorul răsufării mele, să-i introduc și să-i retrag rugăciunea lui Isus, astfel cum ne învață Sfinții: Grigore, Callist și Ignațiu. Aspirând aerul, îmi priveam în duh inima și spuneam: „Doamne Isuse Hristoase”. Dând aerul din piept, spuneam: „Miluiește-mă”. Repetai aceasta de mai multe ori pe zi, mai întâi un ceas,

apoi timp de câteva ore, și la urmă mai toată ziua. Dacă aceasta îmi părea greu, dacă mă simțeam năpădit de lene sau de îndoială, luam repede „Dragostea Virtuții”, reciteam locurile unde se vorbea de rugăciunea launtrică și simțeam din nou dorința și zelul rugăciunii“. Și noui fructe cresc în sufletul pelerinului în zelul, de care dă dovadă :

Slaba mea cugetare se luminează în'atăta încât putui să înțeleg și să contemp lu lucruri, la cari înaintea nu îndrăsnam să mă gândesc. Uneori, sentimentul unei fericite călduri îmi pătrundea toată ființa și, în reculegerea mea, simțeam omniprezența dumnezeului. La simpla chemare a numelui lui Isus Hristos, eram năpădit de fericire. Simțeam acum ce înseamnă cuvintele : „Impărăția lui Dumnezeu este în voi înși-vă“.

„Toate aceste simțuri îmi arătară că rugăciunea launtrică aduce multe fructe : o mântuitoare dragoste de Dumnezeu, o pace launtrică, o răpire a duhului, curățirea gândurilor, ușurimea și vigoarea tuturor membrilor, o bună stare generală, nesimțirea bolilor și a supărărilor, o nouă forță de gândire, o nouă înțelegere a Sfintei Scripturi; înțelegerea limbajului tuturor fapturilor, îndepărtarea oricărei deșertăciuni, o concepție nouă despre sfîntenia vieții launtrice și însfârșit singuranța apropierii lui Dumnezeu și de dragostea Lui pentru toți“.

„După ce am petrecut cinci luni într'o asemenea reculegere și în simțiri fericite, mă obișnuii în întregime cu rugăciunea, nu o lăsăm la o parte niciodată; o simțim răsunând fără încetare și ca dela ea însăși înlăuntrul ființei mele și înlăuntrul inimii mele, nu numai când eram treaz, ci chiar în timpul somnului, fără să se întrerupă, nici pentru o clipă, orice aș fi făcut sau orice m'aș fi apucat să fac. Sufletul meu dădea mereu mulțumită lui Dumnezeu și inima mea se topea într'o bucurie nesfârșită“.

Aceasta este pentru pelerinul nostru o adevărare de ceea ce spun unii duhovnici : „o rugăciune secretă trăește în fundul inimii omului, omul nu știe nimic, dar ceva care se petrece în chip tainic în sufletul lui îl împinge să se roage cum poate și cum se pricepe.“ Au fost deajuns exercițiile mecanice, atât de simple și puțin numeroase pe care ni le-a descris pelerinul nostru, pentru ca inima „să se încălzească și să se înmoaie“.

Am văzut că această metodă strictă și foarte simplă i-a adus roade bogate. A fost de ajuns o repetare mecanică a numelui lui Isus Hristos, pentruca ramura uscată a ființei lui „să dea“. Boboci și flori de mireasmă duhovnicească au crescut în scurt timp.

Să examinăm deci mai în de-aproape această metodă. Este ea o metodă psihologică, o încercare empirică de auto-sugestune, astfel cum — de pildă școala unui Coué ne învață? Desigur că nu. Deosebiri esențiale stau între aceste două metode, una mistică cealaltă psihologică. Autosugestiunea este o trecere din conștient la subconștient. Dela voință și libertate, la mecanism și determinare. Din act liber la legătură de obicei. Din duh la trup. E un proces de mecanizare.

Metoda pelerinului nostru care ia primă înfățișare se apropie de autogestune, ne apare, cum ne uităm mai bine la ea, ca diametral opusă. Ea cată a fi o trecere dela mecanism și determinare la voință și libertate. Din obicei tinde să devină act liber. Din trup la duh; din „jumătate sensual la spiritual“. Dacă începe ca o întrupare a duhului ea sfârșește ca o spiritualizare a trupului. Nu e o mecanizare a rugăciunii, ci o spiritualizare a mecanismului trupului.

Prin metoda lui Coué alungi durerea din conștiință și înzestrezi organismul cu un mecanism psihic care să funcționeze voluntar întâi, apoi cu totul automat.

Cum am spus, procesul este invers în experiența mistică. Fiindcă nu aveam de a face cu o simplă încercare de a comanda biologicului punând stăpânire pe automatismul psihologic, ci, din contra, este o eliberare a acestui automatism și a biologicului însuși.

Metoda pelerinului este cu mult mai adâncă. Fiindcă, dacă la prima înfățișare e simplă ca și autosugestiunea, în realitate este deo complexitate nebanuită: e un labirint în care, fără firul Ariadnei, lesne ne putem rătăci.

Să adâncim deci. Magia ne-ar pune mai ușor pe calea secretului acestei metode. Nu e o „invocare“ continuă simpla rugăciune a pelerinului? Căci, împoartă foarte mult conținutul roștirii mecanice, nu numai faptul că avem și la autosugestie și aci deface cu o repetare, formal vorbind, a aceleas idei. Care e ideea aceasta? La autosugestia lui Coué, avem de a face cu comenzi de felul acestora : „Nu mă doare“, „mă simt bine“. La pelerinul nostru, avem o invocare continuă : „Doamne Iisuse Hristoase“. Și e mai mult decât un act magic această invocare. Iisus Hristos nu e numai un duh oarecare. El este rădăcina lumii. El este cuvântul întrupat. Cel care a fost și este în carne și'n oase. Rostind „acESTE cuvinte“, nu un cuvânt oarecare, rostindu-l cu multă oboseală, fără încetare, nu mecanic, ci cu strădanie suflească, nu vom putea avea de a face cu o mecanizare, ci cu revărsarea milei zeului, care nu așteaptă de cât să fie chemat.

Prin rugăciunea aceasta repetată, omul nu se apleacă asupra lui însuși, ci se ridică spre lumina omului și al lumii.

Nu e o autosugestie deci, ci o chemare, o rugăciune. Nu e un act care se petrece în ființa noastră, ci care are loc între ființa noastră și zeul însuși; act între două persoane. Sub simpla repetare a simplei rugăciuni se ascunde o întreagă bogăție de întrebări și răspunsuri, de cereri și de daruri, de dare și de primire.

Iată cum bogăția care răsare din „Doamne Isuse Hristoase, miluește-mă”, inexplicabilă printr'un mecanism psihologic oare care, își află rădăcinile în taina credinții, care e cu totul altceva decât o autosugestie.

Pelerinul ne a arătat lămurit scara înălțării lui: de pe buze trece rugăciunea în respirație și în bătăile inimii, din inimă trece în duh. Urmărindu-și bătăile inimii pelerinul a descoperit sensul acestor bătăi. Ele merg în tactul zeului. Ele repetă numele Hristosului. Prin metoda urmată de pelerin, inima nu ajunge să bată altfel, însă el descoperă semnificația adâncă a bătăilor inimii. Inima strigă, dela sine, numele Făcătorului ei. Metoda aceasta duce la o descoperire minunată: trupul și sufletul nostru sunt o neconținută rugăciune. Ființa ne, fără să o știm noi, este Templul Zeului¹⁾.

PAUL STELIAN.

Intre Biserica și Stat.

Mi-a dat și mie de gândit faptul, că în ultimul timp a început a se ventila știrea separării dintre cele două instituții: Biserica și Stat²⁾. S'a desmintit această știre de către fostul ministru al cultelor și chestiunea poate, că nu va fi arzător de actuală, și noi aci nu vom face, decât să discutăm un principiu: Este oare just or cu profit a face această separare?

Fraza d-lui Nae Ionescu: *Statul nu e creștin și nu e ortodox, ci e pur și simplu Stat modern, constituit în afara dreptului divin* — este adevărată de o parte, dar de alta parte nu.

Este adevărat, că Statul nu este creștin, întrucât la baza organizării sale n'au fost și nu sunt principii teocratice, așa cum a fost aceasta la poporul iudeesc bunăoară, unde autoritatea politico-civilă era identificată într'o vreme cu cea religioasă. În acest sens Statul român nu este creștin și cu atât mai puțin ortodox.

1. «Doveștirile unui pelerin rus» pe care P. S. le analizează cu atâta maestrie sunt trei (5—7 1928) dintre broșurile pe care le-a editat în anul acesta, neobosita revistă *Irenicon* a călugărilor catai, mănăst. Amay—Belgia.

2). Vezi Observatorul No. 8 p. 206.

Având în vedere împrejurările că majoritatea locuitorilor lui sunt creștini, că Biserica a avut un rol covârșitor de caracter de politică națională, dela care a binemeritat în decursul veacurilor, (gândul nostru este în specie la Ardeal) că există și în prezent strânse legături între Biserica și Stat, nefiind încă (și să nici nu fie) separațiunea un „fait accompli” — fraza pomenită nu corespunde adevărului.

Și realitatea este aceasta: Biserica și Statul au mers până acum mână în mână spre scopurile lor coordonate. Dar lipsa totală de sentimente adevărat religioase la cei cari diriguiesc treburile Statului; sentimentele reduse la minimum și ridicolul formalism de a da ordin pentru celebrarea unui *Te Deum* sau a unui parastas, la vre o bucurie respective jale națională — au făcut, ca politica noastră să se laicizeze încetul cu încetul. Biserica — din darul Domnului — nu mai are și menirea, importantă în trecut, de a conserva în credincioșii săi și sentimentul național. Își vede de treabă pe calea mântuirii sufletelor, fapt ce pe politicianismul nostru profan îl privește și mișcă foarte puțin, de aceea ar căuta—cred eu—să se debaraseze de dânsa prin expedientul ușor de a maimuțări exemplul câtorva țări din apusul francmason, adoptând principiul liberal al lui Cavour: *Libera Chiesa in libero Stato*. — Principiu, prin care, compus fiind din un joc de cuvinte binesunătoare, în fond însă contradictoriu și imposibil, se crede a se acorda un privilegiu — vezi Doamne — Bisericii de a fi liberă. Liberă de ce?

Or, aceasta nu se poate admite. Și nu înțeleg, ce interes ar avea Statul s'o facă!?

Biserica, societate perfectă, instituită de Mântuitorul divin pentru toți oamenii, cari vin la cunoștința adevărului, are la baza organizării sale adevăruri eterne față de cari nimeni nu se poate arăta nepăsător. Existența lui Dumnezeu, mântuirea neamului omenesc prin Isus Hristos, societate constituită sub autoritate de drept divin, mijloacele mântuirii sufletului etc. sunt tot atâtea colonne ale acestei instituții voite de Dumnezeu. Obligațiivitatea lor este universală și fără excepții.

Iar de altă parte, oamenii, fii ai aceluiași Dumnezeu, cetățeni prin urmare ai aceleiași sfinte monarhii spirituale, nu sunt uniți între si

ne numai prin legăturile unei aceleiași credințe. In sânul omenirii ei formează grupuri deosebite, în cari forțele individuale, cedând naturalei simpatii de temperamente, de caractere, de obiceiuri, se unesc în dorința ajungerii unui scop comun și determinat, fericirea temporală. Acestea grupuri sunt societățile civile, diferitele națiuni. Și întrânsese este câte o putere supremă; sunt instituțiuni și legi, este un guvern și tot ce este de lipsă pentru a forma omogenitatea unei națiuni începute grație afinităților native, pentru a-i proteja existența și interesele, pentru a-i asigura liniștea, pacea, prosperitatea, binele public.“¹⁾

Avem prin urmare față în față, mai corecti una lângă alta, două instituțiuni, a căror supuș, sunt aceleași persoane, dar sub alt și alt aspect acesteia ca oameni, cealaltă ca creștini. Or, aceste persoane nu pot tinde spre scopuri deosebite și contrare, așa, ca aceste scopuri să necesite separarea autorităților, carile urmăresc. Conștiințele ar veni în conflict cu sine însăși și s'ar revolta sau împotriva uneia sau împotriva alteia. Trebuie deci să înainteze umăr la umăr pentru asigurarea bunei stări atât material-temporale cât și spiritual-eterne a supușilor lor. Așadar nu se pot separa.

Dar cu ce și motivează leadersii separațiunii teoria lor?

Citesc într'o carte că argumentul le ar fi următorul:

„Religia este o afacere privată, treabă individuală și nu lucru public; prin urmare privați să se îngrijească de ea și Statul să nu se amestece de loc. Dar și Statul are un scop, deosebit de al religiunii: ergo să se folosească de mijloacele proprii pentru a-l ajunge, fără să i pase de Biserică și religie, — cari nu trebuie să ostacoleze Statul în calea lui. De aci însă nu urmează ca Statul să fie ateu deoarece având toți particularii religie, aceasta nu poate să nu fie și publică și externă, deși nu se va manifesta poate în aceiași măsură și formă de toți. Biserica apoi și ea va fi liberă, pentru că nimeni ni-

mănuși nu i va interzice să se apropie de ea și să i primească învățăturile și poruncile“²⁾.

Să ne înțelegem! Acestea sunt prognostice și prevederi foarte eronate. Întrîu și întrîu religionea este un obligament de conștiință. Prin urmare în mod subiectiv și în actele sale interne, religionea, da, este ceva privat, particular, individual. Dar punerea în praxă a acestui obligament, aplicarea și manifestarea lor externă nu mai sunt lucrări private.

Pentru că noi sub religione — cuvânt echivoc — nu înțelegem numai cinstea și stima internă nutrită de om față de Dumnezeu, și nici seria de învățături și porunci, prin cari aceasta vagă și nedeterminată datorință a omului a fost circumscrisă de însuș Creatorul; ci înțelegem instituțiunea sau complexul de instituțiuni în cari și prin cari Dumnezeu a întru'chipat, și întărit și a perpetuat învățăturile și poruncile, prin cari a circumscris obligațiunea aceea vagă, naturală de religione. Și pentru că învățătura Mântuitorului să fie fecundă și durabilă; pentru că să cultiveze mintea și să reguleze conduita creștinilor, e clar, că trebuie să apară și în afară. Fapt, care, ca toate actele publice, cade în competența Statului.

Apoi este sau ar fi oare cu puțință, ca Statul să-și cârmuiască supușii religioși (presupunând și religioși), fără să aibă de a face cu religia — Biserica — să nu-i stea în cale?

Dar presupunând, că societatea în care dirijează Statul, este creștină și-și împlinește extern datorințele de atare, cum va putea porunci acestor credincioși creștini fără să-i găsească meru preocupăți de sentimente religioase sau chiar împlinind acte religioase? Dacă nu se admite răspunsul natural și logic, atunci trebuie să recunoaștem, că formula „Biserica liberă în Stat liber“, însemnează: *Biserica liberă de a fi oprimată și Stat liber de a oprima*. Dar să pretinzi, că în una și aceeași societate de oameni Biserica să impună religionea fără să aibă grijă de Stat și acesta să poruncească în interes vremelnice fără să i pase de religione — este o idee scrântită.

Imi place să amintesc aci un exemplu, pe care un competent în aceasta materie, îl aduce *à propos* vorbind.³⁾

¹⁾ Monsabré: Exposition du dogme catholique Conférence: L'Eglise et la société civile.

²⁾ Taparelli: Saggio teoretico di disitto naturale, Roma vol. II. edic. III. pag. 462.

Ar fi tocmai ca și când cineva ar pretinde dela doi artiști să-i picteze pe aceeaș pânză, unul Răstignirea, iar celalalt Judecata lui Pâris. Dacă cei doi pictori ar fi prietini, s'ar înțelege, ca unul să desemneze pe o față și celalalt pe cealaltă. Dacă ar fi învidioși unul pe arta celuilalt ar zugrăvi unul peste celace a zugrăvit altul, căpătâiu. Și atunci pânza s'ar transforma în câmp de bătaie și în loc ca rivalizarea să se sfârșiască prin peneluri, s'ar termina cu pumnii, și fericit acela care-i are mai puternici și mai exercitați!

Să aplicăm acuma acest exemplu stării de lucruri, ce s'ar creia prin separarea Bisericii de

Stat. Excludem învoiala reciprocă — singura soluție — pentru că în acest caz n'ar mai fi separare. Și atunci s'ar întâmpla între cele două instituțiuni ceace se întâmplă între cei doi pictori ipotetici: cel mai sdavăn le dă și cel mai slab le încassează. Ei, dar atunci nu mai stă principiul — formulă, căreia i-se distruge membrul prim: Biserica liberă, — Biserica nu dispune de forță externă, ca Statul, și astfel ea ar fi silită să se retragă de pe câmpul de luptă....

*) Taparalli: op. cit. pag. 464 De acest articol m'am servit mai pe larg și mai liber.

(sfârșitul în numărul viitor).

VIAȚA RELIGIOASĂ

Univerzitățile catolice și misiunile.

Facultatea de medicină din Lille (Franța) a organizat de trei ani încoace, un curs special pentru a da misionarilor din toate țările o invitațiune medicală și științifică, care să-le permită de a se feri de boale, și de a veni în ajutor în cazurile mai grabnice, în locurile îndepărtate și lipsite de resurse. În a. c. 88 misionari s'au înscris la curs.

Asemenea la *Institutul catolic* din Paris, s'a inaugurat o serie de conferințe cu subiectele următoare: lepra, asistența medicală în misiuni, surorile de Saint Paul de Chartres în misiuni, oftalmia purulentă și dispensarii în Egipt, depopulațiunea în Africa Ecvatorială franceză, boalele și înfiermierele în regiunile sălb. din Africa, boala somnului, și principiile generale ale boalelor microbiane în colonii.

Conferințieri sunt: R. M. Catherine, asistenta generală a Surorilor din Sf. Joseph de Cluny, cavalier a legiunii de onoare, Dr. Havet din universitatea din Louvain, Mgr Gaudron, vicar general din Chartres, R. M. Emmanuel secretară generală a Surorilor misionare din N. D. des Apôtres, R. P. Briault, din ordul de Saint-Esprit.

Sora Maria—Ludovic—Ana, călugărița de N. D. d'Afrique, R. P. Greffier din ordul de Saint Esprit, Dr. Martin sub director al Institutului Pasteur. Părintele Greffier care va vorbi depre boala somnului a fost atins de boala asta.

Confesiuni religioase la Reichstag (1928).

	Catolici	Protestanți	Evrei	Fără conf.	religie necun.
Socialiști naționaliști	5	7			
Naționaliști	7	70			
Part. țărăn. creștinnaș.	1	9			
Partidul revalorizării		2			
Partidul populist . .	4	42			
Partidul economic .	6	14			3
Hanovrieni.		3			
Centru	61				
Part. populistbavarez	17				
Liga țărănească . .	7	1			
Democrați	3	20	2		
Socialdemocrația. .	5	12	2	104	29
Comuniștii				45	9
	116	180	4	149	41

Meditații asupra Rozarului *).

MISTERELE DE DURERE.

I. Agonia lui Isus, în grădina Olivelor.

1. În drum dela „Foișor“ (Cenacol) spre grădina Olivelor, Isus, uitând de propriile dureri sufletești, mângăie pe ucenici Săi. — În Ceasurile de durere, mă voi uita pe mine, pentru ca să mângăiu pe alții.

2. Isus alege pe Petru, Jacob și Joan, martorii schimbării Sale la față, pentru a i fi martori agoniei Sale. — Trebuie să-ni aduc aminte, că sufletele privilegiate, vor trebui să treacă aici pe pământ, alternativ, peste Tabor și Ghetsimani.

3. Isus, este cuprins de groază și oroare gândindu-se la urâciunea păcatului, care se va lega ca o teribilă lepră, de preacuratul Său trup. Pricep și văd eu oare, urâciunea acestui rău nemai pomenit?

4. Isus le reproșază Apostolilor, pentru somnul lor imprudent. Este un avertisment mai ales lui Petru care va cădea în greșală, pentru că nu s'a rugat — Sunt Eu credincios în rugăciunile mele obișnuite. Statornicia mea, va depinde de fidelitatea mea.

5. Primirea și golirea „păharului“, au fost atât de amare și dureroase, încât pe Isus îl năpădesc sudori de sânge. — Aceasta nu este o lipsă de generozitate, ci simțire adâncă a frământărilor jertfei. „Curaj îmi zice Isus, aceasta este o împotrivire a naturii, am simțit-o și eu“.

6. Un înger îl mângăie pe Isus. — Dzeu îmi va trimite un Inger Consolator *nu este faptă (jertfă) generoasă, care să nu aducă de obicei în curând, o mare bucurie.* Vreau să mă gândesc la aceasta, mai ales în luptă contra pasiunilor.

7. Isus primește pe Juda, cu bunătațe. — Când voi fi și eu un asemenea cu Juda, Isus îmi întinde mâna.

8. Cuprins de un zel zadarnic, Sf. Petru, taie urechea lui Malchus. — Iată stângăciile pe cari le comit, când vreau să fac ceva, înainte de-a mă fi rugat. Noroc că Isus, totdeauna bun, știe să repare neozziile mele.

9. Isus este părăsit de ai săi. — Eu voiesc să priveghez și să mă rog, pentru a nu mă expune (la păcatul) să părăsesc pe Isus în mod laș.

*) Din broșurica: Le Rosaire Médité, edit. Bonne Presse-Paris.

10. Isus se predă singur, inamicilor Săi. — Eu eram printre ei. Iarta-mă, o Isuse!

II. Zbiciuirea.

1. Pilat poruncește soldaților să-l zbiciuiască pe Isus. — Pilat este demonul, care-mi ispitește trupul (carnea).

2. Isus este despoiat de vesmintele sale, pentru a fi zbiciuit. — Necuratul demon, ar vrea să mă despoaie de sfânta pudoare care mă păzește. Ah! Cu atât mai vartos, vreau să veghez asupra simțurilor mele.

3. Isus este legat de-un stâlp. — Stâlpul, înseamnă pentru mine, constanța în încercări și ispite.

4. Călăii esitează, în fața blândeței și bunătații victimei lor. — Păcătosul asemenea esitează înainte de-a cădea, gândind la frumsețea și bunătațea virtuții. — Nu, nici-o esitare, pentru că a discuta cu un demon înseamnă a fi biruit înainte.

5. Primele lovituri sunt aplicate: Călăii ar vrea să nimicească victima. — Din momentul când își dă consimțământul deplin, păcătosul asemenea vrea să nimicească pe Dzeu, răzbunătorul păcatului.

6. Membrele infeioare alui Isus, sunt sfâșiate de lovituri. — Astfel expiază umbletul meu pe căi rătăcite.

7. Loviturile curg pe pieptul său și pe inima Sa. — Astfel expiază alipirea mea vrednică de pedeapsă, față de creaturi.

8. Măinile și brațele Sale sunt mutilate în-grozitor. — Astfel expiază faptele mele culpabile.

9. Loviturile nu cruță nici fața lui Isus. — Astfel expiază vanitatea mea ne bună.

10. Isus, cade scaldat în sângele Său. — Păcatule al necurăției, iată opera ta! O bunul meu Isuse, pentru totdeauna, vreau să-mi păstrez sufletul meu curat și virgin.

III. Incununarea cu Spini.

1. Călăii pun pe umerii lui Isus o manta de purpură. — Aceasta purpură este orgoliul meu, pe care Isus îl expiază, lăsându-se umilit, să fie tratat ca un rege de scenă (de teatru).

2. I-se pune în mână o trestie flexibilă. — Aceasta trestie, este simbolul nestatorniciei și a lașității mele.

3. Pe fruntea lui Isus, se pune o cunună de spini. — Soinii închipuesc mojițiile mele și micile infidelități.

4. Un ghimpe intră în fruntea lui Isus. — Aceasta pentru expierea gândurilor mele păcătoase.

5. Un alt ghimpe vulnerează cumplit pleoapele. — Aceasta pentru privirile mele păcătoase.

6. Un al treilea ghimpe, intră în carne lângă ureche. — Aceasta pentru expierea plăcerilor de-a asculta vorbe rele.

7. Isus suferă fără să se plângă, cu o eroică răbdare, toate loviturile și scuiăturile. — Și eu nu pot suporta fără să mă plâng nici micile lipsuri pe cari le am.

8. Cății simulează o adorare. — Adorarea mea, încă va fi o simulare, până când Isus nu-mi va fi singurul rege al inimii mele.

9. Pilat presintă pe Isus poporului, zicând: „*iată omul*“. — Impreună cu jidovii orbiți, poate că și eu strig câte-odată: *ristignește-l!*

10. Isus de pe terasa pretoriului, observă privirele pline de dragoste a câtorva dintre prietiniții săi. — O Isuse, curățește-mi inima și gândurile mele, pentru ca ochii tăi să se poată odihni privind-mă pe mine, în mijlocul mulțimii necredincioase și indiferente.

IV. Purtarea Crucii.

1. Celea trei patimi (concupiscente), reprezentate prin Caiafa Irod și Pilat, se unesc, pentru a condamna la moarte pe Isus. — Sărăcia, castitatea și supunerea, vor face să fie în mine viu Isus.

2. Varava, un criminal, este preferit față de Isus. — Și eu nu pot suporta, ca altul să fie preferit cu dreptul față de mine.

2. Pilat, învins de momeala bunurilor trecătoare condamnă la moarte pe Isus, în mod laș, și își spală mâinile. — Nu ajunge să repar greșelile mele prin o scuză zădarnică, trebuie să și fapte.

4. Isus își îmbrățișează cu drag Crucea. — Este sufletul meu nerecunoscător, pe care-l strânge la pieptul său.

5. Isus merge pe drumul Calvarului, încărcat cu povara grea a păcateor mele. — Astfel îmi arată, singurul drum, care duce la înviere și la viața de veci: drumul Calvarului.

6. Slăbit de băta și de încununarea cu spini, Isus cade de trei ori, pe drumul Calvarului. — La toate vârstele din viața mea, pot cădea în păcat. Isus s'a ridicat din dragoste față de mine; și eu, dacă voi cădea, mă voiu ridica din dragoste față de Isus.

7. Maria întârnește pe divinul ei Fiu și se asociază cu El la drum. — Când eu voiu fi copleșit de povara crucii, Maria va merge alături de mine, pentru a mă încuraja și a mă sprijini.

8. Simon Cireneul, ajută lui Isus, să-și ducă Crucea. — Prin votul meu (promisiunea) eu m'am dat lui Isus, pentru a fi jertfă împreună cu El. Imi reînnoesc acum votul (promisiunea).

9. Sfânta Veronica, șterge fața lui Isus, acoperită de scuiături, de prav, de sudori și de sânge. — După exemplul ei, voiesc și eu să șterg noroiul pe care blasfemiile îl aruncă în fața lui Isus.

10. Isus mângăie pe ficele Ierusalimului. — Ficele Ierusalimului, acestea sunt sufletele evlavioase pe cari Isus le mângăie cu mângăieri divine, în mijlocul patimilor trupului său mistic, Sfânta Biserică.

V. Răstignirea.

1. Isus este despoiat de vesmintele Sale. — El vrea să expieze grija mea pentru „respectul uman“, („ce va zice lumea“), care mă împedecă să fiu totdeauna un ales alui Isus.

2. Mâna dreaptă a lui Isus, este perforată crunt de un piron — și țintuită pe Cruce. — Păcat afurisit, tu ești care ristignești mâna, care susține Universul. Acum încep să pricep răutatea ta îngrozitoare.

3. Mâna stângă a lui Isus, zmâncită cu furie, este asemenea — perforată și țintuită pe lemn. — Păcat afurisit, iată cum tratezi tu, mâna atât de delicată pentru mine, *loeva ejus sub capite mea!* O, păcatule, cum nimicești tu, fericirea mea!

4. Cu aceleași violențe și dureri, sunt înținse pe Cruce și Sfintele picioare a lui Isus. — Și iată sfârșitul drumului lung, pe care Fiul lui Dumnezeu l-a făcut pentru a mă mântui; toate acestea popasuri, sunt câte-un nou grad de iubire.... Aici termină, Crucea este limita iubirii lui Dumnezeu față de mine.

5. Isus este înălțat între ceriu și pământ. — Iată, Crucea devine tronul regelui meu, altarul preotului meu, tribunalul judecătorului meu... Regele, îl ador; Preotul victimă, mă jertfesc împreună cu el; Judecătorul faptelor mele, mă arunc în brațele sale deschise dându-mă cu totul Lui.

6. Isus îi scuză pe călăii săi, la Părintele Său. — Oare eu știu să iert? Câte suflete pe care eu le desprețuesc, poate că sunt mai sfinte înaintea ochilor lui Dumnezeu decât mine.

7. Isus iartă pe tâlharul îndreptat. . .

Ah, cât este de prețioasă părerea de rău, care se naște lângă Crucea lui Isus. Vreau să am totdeauna lângă mine icoana lui Isus cel ristignit, s-o strâng la pieptul meu.

8. Isus îmi dă pe Maria de mamă. — Iată-mă mai privilegiat decât îngerii. Ea este Regina lor, mie însă, îmi este mamă. — Mamă, te iubesc din toată inima mea, lasă-mă să mă arunc în brațele tale, cu dragostea unui copilăș mițitel.

9. Maria stă lângă Cruce, unindu-și jertfa Sa, cu jertfa lui Isus. — Și eu vreau să stau cu Ea, și niciodată să nu mă despărțesc.

10. Isus își dă ultima răsufare, când pântul s'a cutremurat. — Pietrile s'au despicat, pentrucă inima mea nu se sfășie de durere?

(Stărsitul în numărul viitor)

din franțuzește: P. MATEIU.

Recensământul religiunilor din Statele-Unite.

Ministerul de comerț a publicat statistica diferitelor religii din Statele-Unite, după recensământul din 1926.

Sunt în Statele-Unite, afară de religia catolică, 212 religii. Mai toate sunt, mai bine zis, secte protestante, și anume, 23 secte luterane, 18 secte baptiste, 19 metodiste, 9 presbiterane; bisericile ortodoxe orientale sunt 7 diferite.

Cea mai numeroasă Comunitatea e catolicismul cu 18 605.003 aderenți față cu 15.721.815 în anul 1926, va să zică un câștig de mai mult de 2 milioane și jumătate în doi ani de zile.

Din sectele protestante cele mai numeroase sunt bapțiștii cu 8 440.922 aderenți, apoi metodiștii cu 8.070 629, pe urmă luteranii cu 5.258 623 Evreii sunt 4.087 357. Presbiteranii sunt 2.675.284. Orientalii sunt cu ceva mai mult de 250.000.

În ansamblu au fost înregistrați în diferitele comunități 54.624.976 cetățeni americani mai mult decât jumătatea din populația totală.

Restul este oare fără religie, sau recensământul este inexact?

Misterul Unității Bisericii.

Bossuet.

* * *

Unitatea Bisericii: modelul ei e unitatea celor trei Persoane Divine. Isus a. zis: *Să fie una precum și Noi* (Ioan XVII 11). Trei sunt una în esența Lui, și deci, una între Ei.

Toți credincioșii, una în Hristos, și prin Hristos una între ei; iar această unitate e mărirea lui Dumnezeu prin Isus Hristos; și rodul jertfei sale.

*

Isus Hristos este una cu Biserica împreună cu păcatele Ei; Biserica e una cu Hristos împovărat cu Crucea sa.

*

Biserica, zice Duhul sfânt în „Fapte“ n'are decât o inimă și un suflet: e un mare mister aceasta unitate a inimii creștine. În unitatea aceasta de inimă, iubirea nu mai face deosebire: ea îmbrățișează pe toți deopotrivă încât privește dispoziția ei launtrică, deși în practică, aplicarea acestei iubiri e diferită după măsura trebuințelor.

*

Isus Hristos va fi în ceruri tot în toți, și va fi mai mult arătat, unde mai mare va fi mărirea; aci pe pământ Isus Hristos e tot în toți și mai mult se arată unde neputința e mai mare. Aceasta este misterul Crucii. Amin lui Dumnezeu care ni-l-a descoperit.

*

Trebuie să-l vedem pe Hristos în toate slăbiciunile căci pe toate le-a simțit; și chiar și 'n toate păcatele, fie al noastre, fie ale fraților noștri, căci pe toate le a purtat.

*

În unitatea Bisericii, apare Treimea în Unime: *Tatăl*, principiul căruia ne unim; *Fiul* mediul în care ne unim; *Duhul Sfânt*, ca nodul prin care ne unim; și Totul e Una. Amin lui Dumnezeu, așa să fie.

*

În unitatea Bisericii foarte ființele se împreună. Toate ființele văzute și nevăzute sunt ceva pentru Biserică. Ingerii sunt instrumentul mântuirii Ei; iar prin Biserică, se face recrutarea legiunilor lor, pustiite prin dezertarea lui Satan și a părtașilor lui; dar la această recrutarea nu într' atât ne incorporăm noi ingerilor, cât ingerii vin la unitatea noastră; și asta, din cauza lui Isus, căpetenia noastră decât a lor.

*

Chiar și creaturile răsvrătite și rătăcite, ca Satan și ingerii lui, prin propria lor amăgire și răutate de care Dumnezeu se servește în ciuda lor, sunt puse în slujba, spre folosul și la sfințirea Bisericii; voind Dumnezeu ca totul să ia parte la unitate, chiar și schisma, desbinarea și revolta. Laudă lui Dzeu pentru eficacitatea puterii Lui și cutemur înaintea judecăților lui!

*

Ființele neinsufleteite spun Bisericii minunile lui Dumnezeu; și neputându-l lauda prin graiul viu, îl laudă prin Biserică, întru cât sunt templul universal în care se aduce lui Dumnezeu jertfa cea de un vrednic prinos pentru întreaga creațiune, care i scăpată de Biserică de nenorocirea de a sluji păcatului, fiind acuma folosite în uzuri sfinte.

*

Cât pentru oameni, ei îi sunt toți ceva foarte întim Bisericii, toți fiindu-i sau incorporați, sau chemați la ospățul unde totul e făcut una.

*

Necredincioșii încă îi sunt ceva Bisericii, care vede în ei adâncul neștiinței și al scârbei față de căile lui Dumnezeu, din care ea a fost scoasă prin har. Ei îi pun la încercare speranța

sa în așteptarea îndeplinirii făgăduielelor cari trebuie să i cheme la unitatea binecuvântării în Isus Hristos; și sunt motivul dilatării înfimii sale, în dorul de a-i atrage.

*

Și eretici sunt ceva la Unitatea Bisericii, ei ies și duc cu sine, chiar despărțindu se, pecetea unității care-i botezul, dovadă limpede a dezertării lor: sfășindu-i sânul, îndoiesc iubirea ei maternă față de copi cari rămân; despărțându-se, dau celor cari rămân pilda dreptei judecăți a lui Dumnezeu.

*

Defaimatorii și profanatorii preoției Bisericii, ei zoresc, printr'o sfântă emulație, pe adevărații leviți să purifice altarul lui Dumnezeu: ei fac să strălucească credința Bisericii și autoritatea catedrei sale, spre întărirea credinții celor slabi, și celor tari. Înțelepciunea lor truașă care-i orbește pe ei, arată celor slabi și celor tari din Biserică că nu este lumină decât în Unitatea Ei, și că din mijlocul acestei unități iasă lumina, doctrina adevărului. Amin.

*

Cei aleși și cei osândiți sunt în trupul Bisericii, cei aleși ca partea înaltă, spirituală, cei osândiți ca partea josnică și sensuală, ca trupul ce poartă împotriva minții ca omul animal care nu înțelege căile Domnului și li se împotrivește. Ca și în omul *individual* în care puterea e curățită prin această luptă de slăbiciune, așa în acest om *universal*, care-i Biserica, partea spirituală e curățită prin încercările la cari o-pun cei osândiți. Biserica îndură în cei osândiți o silă de necrezut, mai mare decât durerile nașterii, căci simțindu i în unitatea corpului său, ea se sbuciumă să-i atragă la unitatea spiritului său; și nici o prigonire nu-i mai grea decât împotrivirea lor îndărătnică.

*

Ea geme deci fără încetare în cei drepti, cari sunt partea cerească, pentru păcătoșii cari sunt partea pământească și animală, iar întoarcerea păcătoșilor este fructul acestui gemăt lăuntric și neîncetat. Dumnezeu nu se lasă înduplecat decât de vaietul acestei porumbițe: vreau să spun, că prin rugăciunile amestecate cu suspinuri, pe care le face Biserica în cei drepti

pentru păcătoși; dar Dumnezeu ascultă Biserica, pentru că aude în ea vocea Fiului Său. Tot ce se face prin Biserică, Isus Hristos o face; tot ce face Isus Hristos în credincioși, o face prin sfânta sa Biserică. Amin, aceasta e adevărat.

Biserica suspină în aceiași drepti, pentru toate sufletele ce sufăr, sau mai bine, ea suspină în toate sufletele ce sufăr, și sunt încercate, pentru toate sufletele ce sufăr și sunt încercate: suferințele lor, împovăarea lor, aduc mulțumire, sprijin și mângâiere unora pentru celelalte.

Isus Hristos este în Biserica sa, făcând tot

prin Ea: Biserica este în Hristos făcând tot cu Isus Hristos. Aceasta-i adevărat, și încă foarte adevărat; cel ce a văzut a mărturisit: Mărire martorului care este Isus Hristos, fiul Tatălui.

Astfel să înfățișeze alcătuirea Bisericii, amestec de tari și slabi, de buni și de răi, de păcătoși fărnici și de păcătoși scandaloși: Unitatea Bisericii cuprinde tot, și se folosește de tot. Credincioși văd în unii tot ce i de urmat, și în toți ceilalți ceace trebuie biruit cu bărbăție, dojenit cu tărie, suportat cu răbdare, ajutat cu iubire, ascultat cu bunăvoință, privit cu groază; și cei cari stau și cei cari cad slujesc deopotrivă Bisericii.

CĂRȚI ȘI REVISTE

„Vie Impărăția ta“. Carte de rugăciuni de Mihai Robu, episcop catolic de Iași. Ed. II-a Iași Inst. Grafic „Presă bună“ 1928. Prețul 40 Lei.

Unirea Bisericilor. M. Teodorian — Carada — Galați ed. Moldova“ 1928. 19 pag. prețul 25 lei; conferință ținută la Asociația catolicilor din Galați la 23 Sept. 1928. Documentație bogată despre tratativele ce s'au făcut pentru unirea Bisericilor în decursul veacurilor. Dl Teodorian Carada crede posibilă unirea Bisericilor, „Ca să ne unim, trebuie să ne cunoaștem“.

Creștinul activ. Gabriel Palau, din franțuzește de prof. N. Fântânariu, Ed. „Observatorul“ Beiuș. — 202 pag, prețul 30 lei. — Cartea, tradusă de distinsul profesor, a avut dela prima ediție un succes așa de mare

spaniolă încât fu asemănată cu cartea lui Toma á Kempis și numită „Pe urmele lui Hristos din secolul al XX-lea“. Cartea lui Toma a Kempis e mai mult o carte pentru călugări decât pentru oamenii de lume, a chiliei monahicești decât a acțiunii. Creștinul activ e merit să fie ca Partea a cincea a cărții lui Toma a Kempis, unde sufletul, continuând a se regăsi, a cerceta, a se îndrepta către fericirea veșnică, să fie ajutat pentru a trăi în zgomotul și praful unei societăți unde se fac vizite, unde se votează, unde se citesc jurnale, unde se fac manifestări, unde fiecare are o meserie...“ —

Ardealul în Basarabia. (o pagină de istorie contemporană), de Onisifor Ghibu în 8° 260 pag. Institutul de arte grafice „Ardealul“ Cluj, 1928. Prețul 100 lei. Vom reveni.

CRONICA LUNARĂ

O mișcare sănătoasă în sânul tinerimei

— Adunarea generală a Asociației studenților români uniți —

În tăcerea cu care se plămădesc și se coc marile fapte un grup de studenți uniți ai Universității din Cluj au înființat în anul trecut o

asociație cu alte preocupări decât acelea cu cari s'au obișnuit studenții până acuma. Punându-se dela început sub înaltul patronaj al Înalt Prea Sfinției Sale Metropolitul român unit al Blajului tinerii grupați în jurul acestei asociații dându-și seama că trăim într'un veac când mai ușor poți să distrugi o religie decât să întemeiezi una nouă și că pozitivismul nu este o temelie pe care să poți întemeia un ideal și-au propus între preocupările realizării dintr'un cerc restrâns de

și filantropie și preocupări de ordin spiritual, de ordin etic și religios.

Ca orice acțiune idealistă și asociația studenților români uniți a pornit pe căile realizării dintr'un cerc restrâns de tineri cari fie că au fost ei inițiatorii fie că au adoptat ideea altora au simțit în ei sinceră, înflăcăratea ce îi stăpânește pe aceia cari vreau să facă un lucru bun sau o faptă frumoasă.

Meritul celor cari s'au atașat pe urmă la mișcare constă tocmai în faptul că au înțeles mobilul idealist ce stă la baza asociațiunii.

Crestă sub auspiciul unor asemenea împrejurări, asociația studenților români uniți a avut satisfacția de a se vedea înconjurată imediat după înființarea ei de către sentimentul întregii studențime de confesiune gr.-catolică.

Scopul acestei asociații expus atât de clar în art. 1 și 2 ai părții a II a din Statute este, cel definit în al doilea Congres internațional al studențimei catolice, ținut la Fribourg, (Elveția) în 1922: „Asociația tinde la infiltrarea desăvârșită a gândirei catolice în masa studențimei pe toate tărâmurile vieții academice spirituale și sociale, luând cele mai bune exemple din trecutul creștinesc și adoptându-le cerințelor trupului“.

„Cultivarea sentimentului național în cadrul bisericii unite, căci a fi unit însemnează a fi român, gata a te jertfi cu trup și suflet pentru Patrie; catolicismul deși internațional pune iubirea de față între virtuți și cere dela fiecare să-și ofere serviciile până la supremul sacrificiu“.

În conformitate cu prescripțiile statutare asociația a încercat în primul ei an de existență să realizeze cât mai mult din obligațiile pe cari i le impune ființa și existența ei.

Astfel societatea a organizat o serie de conferințe cu conținut de ordin religios și moral ținute de d. dr. Ioan Coltor canonic din Blaj. Ultima din aceste conferințe a fost împreună cu exerciții spirituale la cari au luat parte foarte mulți studenți.

Cu ocaziunea protestului futuror confesiunilor ultragiale prin legea cultelor din anul trecut, asociația deși nu dispunea de prea mult suport material a făcut prin 15 echipe de câte trei o propagandă foarte intensă prin satele mai

apropiate de Cluj chemând sătenii la procesiunea care s'a ținut la Cluj.

Tot ca puncte principale din activitatea societății pe anul trecut țin să menționez și faptul că asociația a reușit să între în cele mai cordiale legături ca marea asociație „Dax Romana“ din care fac parte toți studenții catolici din lume.

Societatea a primit regulat buletinul oficios al asociației „Dax Romana“, precum și marea revistă din Franța „La vlicatholique“.

În ce privește chestiunile de detaliu ale acestei activități care a fost expusă în cursul ședinței plenare socot că nu este inutil dacă amintesc și faptul că asociația a organizat împreună cu femeile gr.-catolice din Cluj o mare serată românească la iarnă precum și faptul că dșoarele membre ale asociației nu au lipsit dela nici o chetă cu scop filantropic ce s'a făcut prin orașe.

Trecând peste amănuntele de ordin mai secundar ale raportului ce s'a făcut în adunarea generală de ieri, constatăm că mișcarea s'a dovedit ca necesară și realizabilă.

Astăzi rînd pe rînd, noi forțe și noi rezerve de energie se alătură mișcării, nu numai în semn că ea va fi dusă la bun sfârșit ci și în semn că activitatea de până acuma a primit ratificarea unanimă a opiniei publice.

Cu ochii în zarea viitorului, tinerii strînsi în jurul acestei asociații avem perpetuu înaintea ochilor deviza ei care ne aduce mereu aminte că „drumul nu este al acelora cari cad pe el ci al acelora cari ajung la capăt“.

L. H.

(Patria.)

Educația morală a omului nu trebuie să înceapă cu îmbunătățirea moravurilor ci cu schimbarea modului de cugetare și cu formarea caracterului (Kant)

Lumea ce ai fost visat-o neaflând'onicăirea.

Căută-ți în tine însuși liniștea și ferirea. (Al. Vlahuță : Liniște)

DOCUMENTATIE

Legea constitutivă a Marelui Sfat fascist.

Art. 1. Marele Sfat al fascismului este organul suprem care coordonează toată activitatea regimului ieșit din revoluția din Octombrie 1922. El are putere deliberativă în cazurile determinate de lege, și el dă avizul său asupra fiecărei chestii: politică, economică sau socială de interes național, care i este supusă de către guvernul Regelui.

Art. 2. Șeful guvernului și Primul ministru este președintele Marelui Sfat fascist. El îl convoacă când o crede de util și el fixează ordinea de zi.

Art. 3. Fac parte din Marele Sfat, ca membrii ordinari:

Președintele Senatului și al Camerei Deputaților, Ministrii secretari de Stat, Quadrumviratul dela Marșul spre Roma, subsecretarii de Stat la Prezența Consiliului, la Externe, la Interne, la Corporațiuni, Comandantul superior, sau șefu de Stat major al Miliciei naționale, secretarul, vicesecretari, secretarul administrativ, și membrii Directoratului Partidului național fascist; ministrii și sub secretarii de Stat, ieșiți după 1922, și care au fost cel puțin cinci ani în oficiu, secretarii Partidului național fascist ieșiți din post după 1922, Președintele Institutului de cultură națională fascistă, Președintele Confederațiunii generale a „organismelor autonome” în înfața sa recunoscute de Regim, Președintele corporațiunii generale a Sindicatelor fasciste de muncitori și cetățeni de profesiune liberală, Președintele Confederațiunii naționale a Agricultorilor, Președintele confederațiunii naționale a Industrialilor, președintele Centrului național de cooperatiune, Președintele operelor naționale „Ballila”, Președintele Tribunalului special pentru apărarea Statului. Calitatea de membru ordinar al Marelui Sfat este recunoscută prin decret regal după propunerea șefului de guvern.

Art. 4. Șeful de guvern poate chema prin decret să participe la lucrările Marelui Sfat, pe

un timp determinat, pe oameni cari au adus mari servicii Națiunii ori Revoluției fasciste, sau în chestiuni particulare, persoane deosebit de competente în materie.

Art. 5. Calitatea de membru al Marelui Sfat este compatibilă cu cea de senator și de deputat.

Art. 6. Nici un membru al Marelui Sfat nu poate fi arestat nici nu poate fi obiect unei proceduri penale nu poate nici fi supus unei măsuri de poliție fără autorizația Marelui Sfat.

Art. 7. Marele Sfat deliberază:

a) asupra listei deputaților desemnați conform articolului 5 din legea din 17 Martie 1928 No. 1019.

b) asupra statutelor, ordonanțelor, directivelor politice ale Partidului național fascist.

c) asupra numirii și revocării Secretarului, vicesecretarilor și membrilor Directoriatului Partidului național fascist.

Marele Sfat trebuie să fie consultat asupra chestiunilor cu caracter constituțional. Sunt considerate totdeauna ca având acest caracter, propunerile de lege privind succesiune la tron, puterile Regelui, prerogativele regale, compunerea și funcționarea Marelui Sfat, a Senatului, și Camerei deputaților, atribuțiunile și prerogativele șefului de guvern, Primului ministru, secretarului de Stat facultatea puterii executive de a decreta norme juridice, organizația sindicală și corporativă, raporturile între Stat și Biserica catolică, tratatele internaționale care cer o modificare în teritoriul Statului, sau coloniilor, ori renunțarea la o achiziție teritorială.

Art. 8. Marele Sfat compune și ține la curent lista numelor de prezentat Regelui, în caz de vacanță, pentru numirea șefului de guvern, primului ministru, și secretarului de Stat. Marele Sfat compune de asemenea, și ține la curent lista persoanelor pe cari le judecă capabile, în caz de vacanță de a lua o funcțiune în guvern.

Art. 9. Secretarul Partidului național fascist este secretar al Marelui Sfat. El convoacă și prezidează Marele Sfat, în caz de absență și

lipsă a Președintelui. Ședințele Marelui Sfat sunt secrete. Deliberațiunile lui sunt valabile oricât să fie numărul celor de față. Un regulament de ordine internă, aprobat de către Marele Sfat, determină celelalte norme ale funcționării lui.

Art. 10. Funcțiunile de membru al Marelui Sfat sunt gratuite. Nici o cheltuială nu este impusă tresorului pentru funcționarea Marelui Sfat.

Art. 11. Secretarul, vice-secretarii, secretarul administrativ, membrii Directoriatului Partidului național fascist, sunt numiți sau revocați prin un decret șefului de guvern, Primului ministru, Secretarului de Stat, după deliberarea Marelui Sfat; stau în funcțiune 3 ani și pot fi realeși. Prin decret regal, după propunerea șefului de guvern, secretarul Partidului național fascist poate fi chemat să participe la reuniunea Consiliului de Miniștri.

Politica misionară a Bisericii catolice. I)

Evoluția politicii misionare a Sfântului Scaun.

Deja dela început, politica misionară a Bisericii romane pare inspirată de politica provincială a Imperiului Roman. Mommsen se minuna, ca din una din cele mai mari acțiuni ale istoriei, „de această răspândire a civilizației greco-latine prin lășirea regimului municipal, și prin pătrunderea nesimțită, în cadrul acesta roman, a elementelor barbare, sau cel puțin străine; lucru care cerea prin chiar natura lui, secolii de străduire neîncetată și de dezvoltare pașnică“. Printr-o foarte asemănătoare acțiune, a răspândit și Biserica romană, în largul lumii, credința și civilizația creștină.

Dar, ca să îndeplinească această operă gigantică, Biserica nu dispunea, ca altădată Imperiul, de mijloace materiale proprii; misionarii și-i recruta din Statele străine, dintre popoare, la cari, puțin câte puțin, spiritul național ajunsese tot atât de puternic, dacă nu și mai puternic decât sentimentul religios. Mijloacele bănești și le scotea tot din acestea State, cari, luând parte la întreprindere socoteau a trage ceva folos din ea. De aceea, iată pentru Biserica, lipsa de a-și întocmi lucrarea sa de propagandă pe munca de cucerire sau de colonizare a marilor State creștine. La dreptul vorbind, mijloacele au variat după loc și timp.

1) Maurice Perrot

Când au urmat misionarii armatele, când ei au deschis drumul negustorilor și colonizatorilor, dar aproape totdeauna au fost, în timp ce erau apostolii unei religii, pionerii și agenții foarte puternici ai unei politici naționale.

De cele mai multe ori, Sfântul-Scaun incredința misiunile și conducerea spirituală a fiecărei regiuni preoților și călugărilor de neamul care cucerise, ori care exercită în ea puterea civilă, sau avea o influență precumpănitoare. Când se nășteau concurențe sau rivalități între aceste națiuni Biserica trăgea din ele folosul cel mai mare, silindu-se să împace interesele sale spirituale cu interesele politice ale Statelor stăpânitoare, protectorate, mandatare, ori chiar numai doritoare de a-și crea zone de influență. Dar conclucrarea aceasta cu statele pentru ea nu era de cât un mijloc, o nevoie timporară, de care dorea să se scape. Aceasta reiese, atât din sforțările încercate cu scopul de a internaționaliza mai pe deplin Congregațiile misionare, cât și din măsurile luate de a duce și centraliza în Roma operele naționale misionare, ca pe pildă „Catholic Extension“, ori „La Propagation de la Foi“.

Începând dinainte de războiul mondial, Biserica prevedea, într'un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat, sfârșitul tuturor acestor colonii protectorale și zone de influență și se preocupa de schimbările de metod, pe cari le va cere noua întocmire a lumii. Ea era potrivnică acestor schimbări, cu atât mai puțin, cu cât în ochii ei toate popoarele au drepturi egale la independență și la „self guvernement“, drepturile acestea virtuale ajungund actuale, îndată ce un popor e în stare să le exercită fără daună și cu folos. Sistemul administrativ al Bisericii romane este întemeiat pe ipoteza unui progres continuu, căruia-i corespund o autonomie și o responsabilitate cu atât mai întinsă. În puterea acestui principiu scosese Piu X, prin Constituția „Sapientia Consilio“ (20 Iunie 1908) de sub ocârmuirea Propagandei pentru a pune sub ocârmuirea comună, mai multor țări, unde ierarhia catolică îi părea organizată în de ajuns.

Se știe cum Războiul cel Mare și întâmplările, cari i-au urmat: triumful naționalităților, proclamarea dreptului popoarelor de a-și hotărî soarta, etc, au grăbit ritmul unei evoluții prevăzute. În fața unei creștinătăți împărțite, unei Europe sfâșiate, care nu mai isbutea să-și găsească echilibrul, și încă și mai puțin unitatea, marile popoare răsăritene se arătară mai îndrăznețe și mai pretențioase. Naționalismul și xenofobia făcură peste tot progrese repezi și îngrijorătoare. În fața acestei amenințări, guvernele Apusului s'au văzut prinse pe neașteptate: ele șovăiră, căutară prin diferite mijloace să câștige timp. Biserica romană din contră era gata și a și arătat-o.

Manifestările ei mai noi.

În 1922, *Propaganda* convoacă în șapte orașe mari din China, 7 conferențe episcopale; în aceste adunări fiecare vicar sau prefect apostolic este însoțit de 2 sfinți: un misionar străin și un membru al clerului indigen. Se elaborează în felul acesta 7 programe deosebite: din combinarea lor vor eși în curând noul statut al unei Biserici naționale chinezești. Acest prim lucru îndeplinit, Roma trimite îndată un delegat, care intră mai întâiu în relații cu guvernul din Peking, apoi întrunește o comisie de preoți indigeni și misionari însărcinați să pregătească lucrările *primului Conciliu pleniar național chinezesc*.

Acest conciliu se deschide la Changai, în 15 Maiu 1924. Toate regiunile Chinei sunt reprezentate în ei, din Mandchuria la Tonkin, din stepele Mongoliei și din munții Tibetului, până pe țărmurile Oceanului Pacific. Printre vicarii și prefectii apostolici, alături de misionarii europeni și americani, șed doi Chinezi înaintați de curând, prefectul din Puchi și cel din Li-Chien; în comisii jumătate din sfinți sunt preoți sau călugări chinezi. După o lună de discuții (15 Mai—12 Iunie), lucrul e isprăvit. Coborând de pe tronul, de unde a prezidat Conciliul, delegatul pontifical îmbrățișează pe cei 50 de episcopi, cari au luat parte la lucrări, apoi episcopii și părinții se îmbrățișează între sine. Astfel a fost sigilată, printr'un gest simbolic, unirea tuturor misiunilor chinezești într'o singură Biserică și acestei Biserici cu Sfântul-Scaun.

Principiul general: preoți și episcopi indigeni.

Incredințarea celor două prefecturi de Puchi și de Li-Chien a doi preoți chinezi, cea a noidiceze de Tuticorin, din Sudul Indiei britanice unui iezuit indigen (1924), nu erau încă decât niște experiențe din cari *Propaganda* scoate curând regula, principiul general, că nu mai trebuie să se mai supună unei ierarhii străine *creștinătățile*, desul de înaintate pentru a da ele însele preoți și episcopi. Incepând de acum Chinezii Japonezi, Indienii, Indochinezii, Hovasi sunt socotiți în stare — într'un grad diferit bine înțeles — să dea administrație catolice elementele unui cler și episcopat indigen. Când țările lor vor fi fost organizate după un nou plan, se va mai lăsa câteva timp misionarilor, cari le-au vestit evanghelia grija de a conduce seminariile și de-a exercita asupra muncii ierarhiilor locale, o discretă supraveghere. În sfârșit va veni ziua, când și această ultimă tutelă va fi desființată.

Enciclica „Rerum Ecclesiae“ definește și îndreptățește acest principiu.

Înainte de a întrebuița în măsură mai mare noul principiu, Piu XI are grija de a-l defini și îndreptăți: însuși în enciclica „*Rerum Ecclesiae Gestarum*“ (28 Februarie 1926). Papa socotește că în țările, unde se organizează Biserici noi, trebuie să ocupe un loc de căpetenie clerul indigen, și aceasta pentru mai multe cauze. Mai întâiu tradiția apostolică.

„Primele monumente ale antichității creștine — declară Piu XI ne arată limpede că preoțimea, pusă de apostoli în fruntea oricărei comunități noi, nu era adusă din afară, ci aleasă dintre oamenii țării“. Pe lângă aceasta, e limpede că preotul indigen, prin originea, prin temperamentul său, prin cunoașterea limbii, e cu mult mai aproape de inima poporului său, decât misionarul străin. De altă parte, întrebuițarea unor cadre indigene se recomandă în mod particular, într'un timp când recrutarea misionarilor se arată anevoioasă și neîndestulitoare. În sfârșit sistemul acesta ar permite Bisericii să înfrunte cu mai puțină primejdie anumite eventualități politice. Aici, trebuie citate întocmai, vorbele Papii, care pare a le fi cântărit cu o chibzuială nemărginită.

«Presupuneți că în urma unui războiu, sau a ori căruia eveniment politic, pe ținutul unei Misiuni un Guvern armează altuia și că se decretează alungarea misionarilor ținând la o anumită națiune; presupuneți de altă parte — ipoteză a cărei realizare bine înțeles mai grea — că indigenii, atingând un grad mai mult de civilizației și prin urmare o maturitate politică corespunzătoare, vreau ca să fie independenți, să alunge de la ei din țară guvernatorii, soldații și misionarii națiunii, de care atârna și că n'ar putea s'o facă fără a recurge la violență. Ce nenorocire mare pentru Biserică, dacă n'au fost mulțumite lipsurile populației convertite, printr'o rețea de păstori indigeni orânduită în întregă țară».

Piu XI prinde prilejul pentru a se ridica cu tărie împotriva prejudecății unor misionari apuseni aplecați a nu recunoaște capacitatea intelectuală, morală și profesională a indigenilor și ca urmare, a-i asvârli în funcțiunile subalterne și în posturile inferioare ale ierarhiei. „Ne-am înșela socotind pe indigeni ca oameni de specie inferioară și cu minte îngustă: o lungă experiență arată, din contră, că adeseori popoarele din cele mai îndepărtate ținuturi răsăritene și de miazăzi pot să se ia la întrecere cu ale noastre și să le țină piept prin ascuțimea inteligenței lor“.

În sfârșit, pentru a preîntâmpina o ultimă critică — cea care țintește rivalitățile, câte odată nenorocoase pentru Biserica între puteri ori între Congregații — Papa amintește că încredințarea — de către Propagandă — conducerii spirituale a unui ținut cutărui Institut misionar, nu alcătuește un drept exclusiv și perpetuu, ci numai titlul de posesiune, care poate fi desființat „ad nutum Apostolicæ Sedis”. „...Când va părea de lipsă, ori potrivit, ori folositor pentru mai marea întindere a Bisericii Catolice, noi n'o să pregetăm de-a trece ținuturile unui Institut altuia, de-a le împărți și subîmpărți precum nici de-a încredința noile vicariate și noile prefecturi apostolice fie altor Congregații, fie clerului indigen.

Aplicarea lui față de China și Japonia.

Dar vremea trece, iar întâmplările din China se desfășoară tot mai amenințătoare. Papei Piu XI îi pare cu cale de a reînvi instrucțiunile în termeni mai categorici. Aceasta-i obiectul scrisorii „*Ab ip-sis Pontificatus principis*”, îndreptată către vicarii și prefectii apostolici ai Chinei, în 15 Iunie 1926. După ce preamărește poporul chinezesc, Papa observă că biserica ar dobândi rezultate mai bune în bătrânul Imperiu, dacă nu s'ar isbi de prejudecata din ce în ce mai răspândită în această țară, „după care Biserica catolică și misionarii ei în loc de-a ținde la scopuri curat religioase și spirituale, urmăresc ținte politice, în folosul națiunilor străine și prin urmare în paguba neatârării țării.

Dar, dacă uneori triste schimbări ale politicii omenești au părut a îndreptăți această părere numai acest singur nume de Biserica catolică universală ajunge pentru a arăta, că Biserica aceasta se întinde la toate popoarele pământului și pentru ea nu există deosebire de rasă între niște oameni, cari sunt cu toții frați, fiindcă sunt toți fii aceluiași Părinte”.

Misionarii, ambasadorii Împărăției lui Dumnezeu nu-și au puterea de la Guverne, ci de la Domnul. Istoria arată că Biserica față de amestecul Guvernelor, a ajutat totdeauna popoarele, căroră le predica Evanghelia, că ea totdeauna s'a împotrivit strecurării spiritului lumesc, ori naționalist în servitorii săi, mai ales în misionarii săi; și că, atunci când careva din ei a călcat această regulă esențială, ea totdeauna a îndreptat abuzurile și le-a lecuit.

Și Papa conchide: „Biserica catolică nu s'a vârat niciodată în trebile politice, știind că singurul ei lucru e să propovăduiască Evanghelia. Ea nu întemeiază misiunile sale ca să slujească de unealtă politică Puterilor lumesti; și dacă a primit ca în unele țări să fie apărută într'un mod deo-

sebit, ea n'a făcut aceasta ca să se mândrească în fața baștinașilor ci ca să se adăpostească de unele jigniri nedrepte”. Apoi arată dorințele sale ca să fie pace și înflorire în China.

Sfințirea celor 7 episcopi chinezi și japonezi.

Fiind astfel pregătit terenul, Pius XI, îndeplinește în sfârșit gândul ce nutria de mult timp. La cei doi episcopi chinezi numiți, el mai adaugă patru, chiamă la Roma pe cei 6 aleși și-i sfințește cu mâinile sale, în basilica Sfântului Petru, cu mare pompă (28 Oct. 1926). Aceștia sunt P. P. S. S. Tckeng, episcop de Puchi; Souen, episcop de Li-Chien; Tchao, episcop de Suunhouafou; Tsou, episcop de Haïmen; Hou, episcop de Tai-cheou (Tse Kiangul oriental), și Tchen, episcop de Fenyang (Chansi). Înainte de a se întoarce în țara lor, noii episcopi chinezi vrură să cerceteze pe vechii lor dascăli pe misionarii francezi. Ei veniră la Paris, eu avui prilejul să vobesc cu ei, și nu pot să nu dau aici mica vorbire prin care, după un prânz, Mgr. Hou mulțumi găzduitorilor săi, fiindcă ne va dovedi în ce măsură a rămas chinez acest vechiu elev al Lazariștilor. „Este în China un obicei, — zice Mgr. Hou — foarte vechiu și foarte bun. După două zile dela cununie, noul soț e poțtit la rudele femeii sale, cari ca să-l primească bine, cheltuiesc toate veniturile averii lor. Li dau să mănânce, să bea, chiar îl îmbată puțin. Noi am încheiat la Roma o frumoasă căsătorie; în fața Sf. Părinte noi ne-am cununat cu Bisericile din China. Apoi am venit la părinții soțiilor noastre, vreau să zic la misionarii francezi dascălii noștri. Ei ne au primit cu mare cinste, chiar ne-au îmbătat puțin... de simpatie și dragoste.

Mulțumindu-le, să nu credeți că noi cugețăm că de aici încolo nu mai avem nevoie de ei. Soții ce suntem noi, socotesc să aibă mulți copii și sprijinul devotat al părinților lor le este astăzi mai de lipsă ca oricând”. Tânărul episcop atin-gea prin ultimele cuvinte un subiect de seamă asupra căruia vom reveni îndată: rolul misionarilor străini în noua organizare a Bisericilor băștinașe.

Din ziua memorabilă în care Episcopul Romei a sfințit în Sfântul Petru pe cei șase episcopi chinezi, politica misionară a Bisericii catolice n'a încetat să înainteze pe calea deschisă în mod sârbătoresc. În luna Noemvrie 1927, Pius XI acorda aceeași onoare primului episcop japonez Mgr. Hayasaka, pentru care el constituise dieceza de Nagasaki, împărțind terenul încredințat misionarilor francezi. În sfârșit, în 3 August 1928, cu prilejul unui armistițiu din care crede că va ieși pacea

Papa a trimis poporului chinez un mesagiu în care arată încă o dată gândul său, și a cărui termeni sunt vrednici de ținut minte.

«Mesajul Sfântului Părinte, Papa Pius XI către venerabilii săi frați și reverendisimii Ordinari din China, către scumpii săi fii preoți și credincioși și prin mijlocirea lor către marele și nobilul popor Chinej întreg. Sfântul Părinte care a urmărit și urmărește cu un viu interes desfășurarea evenimentelor în China și care a tratat cel dintâiu China nu numai pe picior de desăvârșită egalitate, dar cu simțemintele unei adevărate și foarte deosebite simpatii, sfințind cu mâinile sale la Roma în Sfântul Petru pe cei dintâi episcopi chinezi, se bucură mult și mulțumește celui Prea-Înalt că a pus capet războiului civil; dorește să se facă în această țară o pace trainică și rodnică înăuntru și înafară, pace întemeiată pe principiile iubirii și ale dreptății. În vederea îndeplinirii acestei păci, Sfinția Sa dorește să fie deplin recunoscute aspirațiile legitime ale unui popor care e cel mai numeros de pe pământ, popor cu o civilizație veche, care a avut perioade de mărire și de strălucire, care poate fi asigurat de un viitor mare numai să rămână în căile dreptății și ale ordinii. Sfântul Părinte vrea ca misiunile catolice să ajute la împăcarea la bunăstarea și la înaintarea Chinei, și după cum a scris în 15 Iunie 1926, repetă astăzi că Biserica catolică profesează, învață, și propovăduiește respectul și supunerea la autoritățile legitim constituite, și că ea cere pentru misionarii și credincioșii săi libertatea și chezașia dreptului comun.»

(Va urma.)

Alegerile.

Ca o consecință a schimbării de guvern, în zilele de 12—18 Dec. s'au făcut alegerile pentru Cameră și Senat. Au fost primele alegeri libere în România. Forma în care s'a desfășurat propaganda electorală precum și decurgerea alegerilor, a avut un răsunset favorabil pentru guvernul D-lui Iuliu Maniu atât în țară cât mai ales în străinătate, care vede în izbânda național-țărăniștilor o nouă eră în viața politică a României.

Conferința dela Abazzia

Sâmbătă, a început la Abazzia conferința româno-ungară în chestia optanților.

Cum se știe în urma demersului colectiv al României și Ungariei, consiliul Societății Națiunilor întrunit la Lugano, a retras de la ordinea zilei chestiunea litigiilor cu optanții unguri, având în vedere faptul că sunt pe cale de a începe tratative directe între cele două țări.

Guvernul român și-a precizat punctul de vedere că — fără să abandoneze punctul de vedere juridic, susținut cu atâta strălucire de d. Titulescu—dorește totuși pe calea concesiunilor posibile, să ajungă la o înțelegere cu Ungaria.

Această conciliere depinde în bună parte de schimbarea stării de spirit din Ungaria.

Pentru mulți chestiunea optanților a fost doar un mijloc spre un alt țel: revizuirea tratatelor.

Guvernul are îndicii că o schimbare s'a produs în această direcție și că optanții unguri, ei înșiși, insistă ca acest diferend să fie rezolvit spre a putea intra în posesiunea despăgubirilor ce li s'ar cuveni.

Guvernul a dat instrucțiuni delegației noastre ce se află acum la Abazzia să ducă tratativele în spirit conciliant rămânând la principiul că despăgubirile eventuale ce se vor acorda optanților să fie scăzute din sumele ce Ungaria ne datorează în conștientul reparațiilor.

Voi perduți în gânduri sfinte
vorbeați cu idealuri

Noi cârpin cerul cu stele, noi mâ-
jim marea cu valuri

Căci al nostru-i sur și rece — ma-
rea noastră-i de îngheț

Eminescu—Epigonii.

EFEMERIDE

1 Noiembrie — 12 Decembrie

1 Noem. — China Dna Tchang—Kai—Chek, soția președintelui consiliului guvernamental e aleasă membru al consiliului legislativ.

— Germania. Dirijabilul graf Zeppelin se reîntoarce din America cu 61 pasageri.

— Turcia. Marea Adunare Națională votează decretul impunând alfabetul latin.

2 Noem. — Italia. Erupția vulcanului Etna.

3 Noem. — România. Dimisia guvernului Vintilă Brătianu format în 22. VI. 1927.

6 Noem. — Franța. Dimisia ministerului Poincaré format în 23. VII. 1926.

— Statele Unite. Hoover candidat republican e ales de președinte al Republicii cu 21 milioane de voturi, contra lui Smith (14 milioane).

7 Noem. — Rusia. se sărbătorește a 11-a aniversare a revoluției din Octombrie.

8 Noem. — Mexico. Condamnarea la moarte a asasinului lui Obregon, Jose de Leon Toral; Maica Maria de Acevedo de la Llata, acuzată fals de complicitate e condamnată la 20 de ani de închisoare.

10 Noem. — România. Îscălirea acordului financiar cu Germania — Iuliu Maniu formează noul guvern.

— Japonia. Incoronarea împăratului Hiro Hito.

— Polonia a 10-a aniversare a Independenței.

11 Noem. — România. Disolvarea Parlamentului.

— Franța. Nou guvern Poincaré de anțentă republicană.

12 Noem. — Austria. se sărbătorește a 10-a aniversare a Republicii.

— Bulgaria. Nou cutremur de pământ la Filipopoli.

13 Noem. — Suedia. Premiul Nobel de literatură pe 1927 e decernat lui Henri Bergson (Franța) pe anul 1928 Dnei Sigrid Undret romancieră catolică norvegiană. Premiul Nobel de chimie pe anul 1927 s'a dat Dlui Dr. Heinrich Wieland (Germania) și pe anul 1928 lui Adolf Windaus (Germania).

15 Noem. — Franța. La Dijon Congresul Federației internaționale a ziariștilor.

19 Noem. — Franța. Mare inundații din cauza ploilor continue.

20 Noem. — România. Revenirea Dlui Titulescu la Liga Națiunilor produce cea mai bună impresie în toate cercurile politice.

21 Noem. — România. Decretul de ridicare a cenzurii și a stării de asediu.

— Franța. Ministrul lucrărilor publice, cu prilejul discuției bugetului a subliniat că dela încheierea păcii, și până acum, Franța a cheltuit 125 miliarde franci pentru refacerea regiunilor devastate de războiu.

1 Decem. — România. A zecea aniversare a alipirii Ardealului. Serbările oficiale sunt amânate pe anul viitor.

— Jugoslavia. A zecea aniversare a eliberării și unirei statelor Jugoslave. La Zagrab serbările au fost tulburate.

— Italia. Partidul iascist se recunoaște personalitatea juridică. — Manifestații antifranceze cu prilejul condamnării unui antifacist în Franța.

4 Decem. — Franța. Mare scandal financiar la „Gazette du Franc”.

5 Decem. — Austria. Dr. Micklas a fost ales președinte Austriei cu 94 de voturi contra Dl. Schober (24 voturi).

— Chili. Cumplit cutremur de pământ.

7 Decem. — Italia. Comemorarea poetului Petrarca.

10 Decem. — Franța. Fostul ministru Klotz e internat într'o casă de sănătate.

12 Decem. — România. Alegeri generale pentru Cameră. — Cele 387 de locuri în noua cameră se împart în chipul următor:

Naționali-țărăniști	326
Maghiari	16
Liberali	13
Social-democrați	9
Germani	8
Țărăniști-lupiști	5
Averescani	4
Independenți	3
Sioniști	2
Naționali (d. N. Iorga)	1
Total	387

S'au ales toți șefii partidelor din opoziție, adică d-nii Vintilă Brătianu, general Averescu, N. Iorga și Dr. N. Lupu.

OBSERVATORUL

APARE LUNAR

Redacția și Administrația
în Beiuș, Str. Pavel No. 6.

Manuscrisele nu se retrimite.
Abonamentele se achită, an-
ticipat, cel puțin pe jum. an.

Cetiți „CREȘTINUL ACTIV”

„PE URMELE LUI HRISTOS” DIN SEC. AL XX-lea

EDIT. „OBSERVATORUL” - BEIUȘ. — Prețul: 30 Lei.

Biblioteca Intelectualului

Știința Educației n.-8 pag. 418	(Cult. Națională)
Lazăr Șaineanu	Dicționar Universal al Limbei Române
Resmeriță	Dicționar etimologico-semantic al L. Române
Foerster	Școala și Caracterul (Libr. Nouă Buc.)
Simionescu	Oameni aleși I. Străini
„	„ „ II. Români
Dâmbeanu	Istoria lui G. Stephenson (Casa Școalelor)
Papini (trad. Călinescu)	Un om sfârșit (Cult. națion.)
I. M. Sadoveanu	Dramă și Teatru (Arad)
B. Marian	Dicționar de citate Românești (Cult. rom.)
„	„ „ Străine (ed. Ancora B.)
Ștefan Pop	Dicț. Ortografic al limb. rom. (Libr. Naț. Buc.)
A. Daudet	Scrisori din moara mea (Bibl. Minerva)
Bellessort	La Roumanie
G. A. Dima	Școala secund. în lumina Bacalaureat. (Soc.)
Al. Odobescu	Ioana d'Arc
Paulescu	Sinagoga și Biserica
Lovinescu	Istoria Civilizației române moderne 3 vol. Ancora
Rădulescu	Religia în limitele Rațiunii (București)
„	Psihologie.